Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

EMN Eiropas migrācijas tīkls LATVIJA

ZIŅOJUMS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA SITUĀCIJU LATVIJĀ 2019. GADĀ

Rīga, 2020. gada aprīlis

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

EMN Eiropas migrācijas tīkls LATVIJA

ZIŅOJUMS PAR MIGRĀCIJAS UN PATVĒRUMA SITUĀCIJU LATVIJĀ 2019. GADĀ

Rīga, 2020. gada aprīlis

Ar Eiropas Savienības Padomes 2008. gada 14. maija lēmumu Nr.2008/381/EK izveidots Eiropas migrācijas tīkls, kura mērķis ir pildīt Eiropas Kopienas un dalībvalstu institūciju informācijas vajadzības, sniedzot aktuālu, objektīvu, uzticamu un salīdzināmu informāciju par migrācijas un patvēruma jomu, tādā veidā atbalstot Eiropas Savienības politikas veidošanu minētajās jomās. Eiropas migrācijas tīklu izmanto arī, lai sabiedrībai nodrošinātu informāciju par šiem jautājumiem. Tīklu veido Eiropas Komisija un dalībvalstu nozīmēti kontaktpunkti. Katrs kontaktpunkts izveido valsts migrācijas tīklu.

Kontaktpunkts sagatavo izpētes darbus, kuru tēmas ir noteiktas attiecīgā gada darba programmā. Izpētes darbu tēmas ir saistītas ar trešo valstu pilsoņu migrācijas jomu.

Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts ir Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde.

Kontakti:

Čiekurkalna 1.līnija 1, k-3,

Rīga, Latvija, LV-1026

Tālrunis: +371 67219492

E-pasts: emn@pmlp.gov.lv

Tīmeklis: www.emn.lv

Darba autore:

Ilze Siliņa-Osmane, Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta eksperte

Ilva Ieviņa, Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkta koordinatore

Recenzenti:

Ilona Ceļmalniece, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Attīstības un starptautiskās sadarbības departamenta Eiropas lietu un starptautiskās sadarbības nodaļas vadītāja

Ilze Briede, Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes Migrācijas nodaļas vadītāja

Ilze Kozlovska, Valsts robežsardzes Robežpārbaudes un imigrācijas kontroles pārvaldes Imigrācijas kontroles nodaļas galvenā inspektore

Projekts tika finansēts ar Eiropas Komisijas atbalstu. Šī publikācija atspoguļo vienīgi autoru uzskatus, un Eiropas Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Projektu līdzfinansē Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds

Saturs

KOPSAVILKUMS 5
IEVADS 9
PATVĒRUMA UN MIGRĀCIJAS POLITIKAS IZMAIŅU PĀRSKATS 10
Vispārējās politiskās izmaiņas 10
Migrācijas jomas vispārējās izmaiņas 10
LIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA 13
Ekonomiskā migrācija 13
Pētījumi un diskusijas par ekonomiskās migrācijas attīstību Latvijā 16
Studenti un zinātnieki 17
Ģimenes atkalapvienošana 18
Informācija par likumīgas migrācijas ceļiem un apstākļiem 18
Jaunuzņēmēju un inovatīvu uzņēmēju piesaistīšana no trešām valstīm 19
EMT rezultātu izmantošana 20
STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA 22
Pasākumi, lai ieviestu Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu 23
Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana 25
EMT rezultātu izmantošana 25
NEPILNGADĪGAS PERSONAS BEZ PAVADĪBAS UN CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS GRUPAS 26
Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras meklē patvērumu 26
Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras nemeklē patvērumu 26
INTEGRĀCIJA 27
Integrācijas veicināšana sociāli ekonomiskajai līdzdalībai 27
Nediskriminācija 29
Integrācijas veicināšana vietējā līmenī 31
PILSONĪBA UN NATURALIZĀCIJA 32
EMT rezultātu izmantošana 32
ROBEŽKONTROLE, VĪZAS UN ŠENGENAS PĀRVALDĪBA 34
Ārējo robežu pārvaldība 34
Sadarbība ar trešām valstīm 35
Migrācijas pārvaldīšana 35
Vīzu politika 36
NELIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA UN MIGRANTU KONTRABANDA 38
Likumīgo migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršana 38
Viltoti ceļošanas dokumenti 39

Cīņa pret nelikumīgo migrāciju ("cilvēku kontrabanda") un nelikumīgas uzturēšanās novēršana 40
Sadarbība ar Frontex 40
CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANA 42
Apmācības un izpratnes veidošana 42
Galveno dalībnieku koordinācija un sadarbība 42
Cilvēku tirdzniecības upuru identificēšana 43
ATGRIEŠANA UN ATPAKAĻUZŅEMŠANA 44
Brīvprātīga atgriešanās 44
Galvenās nacionālās pārmaiņas izraidīšanas jomā, tostarp izbraukšanas rīkojumi, (atbalstīta) brīvprātīga atgriešanās) 44
Sadarbības stiprināšana ar izcelsmes un tranzīta trešām valstīm izraidīšanas un atpakaļuzņemšanas pārvaldības jomā 44
EMT rezultātu izmantošana 45
AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS 46
IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI 50
EIROPAS MIGRĀCIJAS TĪKLA PUBLIKĀCIJAS 2019. GADĀ UN 2020. GADA 1. CETURKSNĪ 51

KOPSAVILKUMS

Izmaiņas vispārējā valsts migrācijas politikā

Latvijas Republikas jaunais valdības sastāvs izstrādāja valdības deklarāciju, kurā paredzēts saglabāt nemainīgu nostāju par migrācijas politiku kā nacionālās kompetences jautājumu. Valdība atbalstīs tikai tādu pozīciju, kas pieļauj ES dalībvalstīm brīvprātīgi uzņemt patvēruma meklētājus, bet nerada pienākumu vai spiedienu to darīt. Valdības deklarācijā ir paredzēta iespēja izvērtēt imigrācijas politiku darbaspēka trūkuma risināšanai. Plānots turpināt Austrumu robežjoslas izbūvi un aprīkošanu, kā arī izveidot Latvijas interesēm atbilstošu ieceļošanas sistēmu.[1]

Likumīgā migrācija

Līdzīgi kā citās ES valstīs, arī Latvijā 2019. gadā migrācijas plūsmām bija tendence palielināties. Par to liecina pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits (10060), kas ir būtiski palielinājies salīdzinājumā ar 2018. gadu (8885). 2362 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas tika izsniegtas saistībā ar ģimenes atkalapvienošanu, 4436 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas tika izsniegtas trešo valstu pilsoņiem saistībā ar nodarbinātību un 2565 - saistībā ar izglītību. Pieaugumu galvenokārt veidoja ieceļojošajiem nodarbinātajiem un studentiem izsniegtās uzturēšanās atļaujas.

Pieņemta virkne atvieglojumu trešo valstu pilsoņu nodarbināšanai.

Likumīga migrācija - migrācija saskaņā ar piemērojamo tiesisko regulējumu.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Starptautiskā migrācija un patvērums

Patvēruma meklētāju skaits turpināja saglabāties relatīvi zems - 2019. gadā bija 178 patvēruma meklētāji. 18 personas, kas saņēmušas starptautiskās aizsardzības statusu Latvijā, atpakaļuzņemšanas procesa ietvaros atgrieztas atpakaļ Latvijā.[2]

Pilnveidota patvēruma meklētāju informēšana par uzturēšanās noteikumiem Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā.

Patvērums - pamatojoties uz neizraidīšanas principu un starptautiski vai valsts līmenī atzītām bēgļu tiesībām, aizsardzība, ko valsts sniedz personai, kura nevar lūgt aizsardzību savā pilsonības un/vai dzīvesvietas valstī, baidoties tikt vajāta rases, reliģijas, pilsonības, politisko uzskatu vai dalības konkrētā sociālā grupā dēļ.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

[1] Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību. - Pieejams: https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/kk-valdibas-deklaracija_red-gala.pdf.

[2] Datu avots: VRS

Nepilngadīgie bez pavadības un citas mazāk aizsargātas grupas

Ieceļojušo nepilngadīgo personu bez pavadības skaits samazinājās - pārskata periodā Latvijā ieceļoja 12 nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras nepieprasīja patvērumu, 5 personas pieprasīja patvērumu Latvijā.

2019. gada 12. decembrī pieņemti grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā[3], kuros reglamentē kārtību un apmēru, kādā tiek segti pašvaldības izdevumi par nepilngadīgas personas bez pavadības[4] izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē, aizbildņa ģimenē vai audžuģimenē, ja šai personai nav patvēruma meklētāja, bēgļa vai alternatīvā statusa.

Mazāk aizsargātas personas: nepilngadīgie, nepilngadīgie bez pavadības, invalīdi, veci cilvēki, grūtnieces, vientuļi vecāki ar mazgadīgiem bērniem, cilvēku tirdzniecības upuri, personas ar smagām slimībām, personas ar garīgiem traucējumiem un personas, kas pārcietušas spīdzināšanu, izvarošanu vai cita veida smagu psiholoģisku, fizisku vai seksuālu vardarbību, piemēram, sieviešu dzimumorgānu kropļošanu.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Integrācija

Valsts un nevalstiskās organizācijas īstenoja vairākus projektus migrantu integrācijai Latvijā, nodrošinot iespējas saņemt sociālā mentora atbalstu, iespējas apgūt latviešu valodu, iepazīt dzīvi Latvijā, kā arī nodrošinot integrācijas kursu apmeklēšanu un palīdzību darba meklēšanā.

Kultūras ministrija vairākos 2019. gadā īstenotajos Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (PMIF) projektos ieviesusi jaunu latviešu valodas prasmju apgūšanas un nostiprināšanas metodi - valodas klubus.

Pilsonība un bezvalstniecība

2019. gada beigās pieņemts likums, kas nosaka, ka jaundzimušajiem Latvijā no 2020. gada 1. janvāra vairs netiek piešķirts nepilsoņa[5] statuss. Likums "Par nepilsoņa statusa

Bezvalstnieks - persona, kurai nav nevienas valsts piederības saskaņā ar spēkā esošajiem valstu likumiem.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

[3] Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā. - Latvijas Vēstnesis, Nr.257A, 23.12.2019.-[stājās spēkā 06.01.2020.].

[4] nepilngadīga persona bez pavadības — trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas ir jaunāks par 18 gadiem un ieradies vai palicis Latvijas Republikā bez tādas personas pavadības, kura ir par viņu atbildīga saskaņā ar Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem ģimenes tiesību jomā, (tēvs, māte, aizbildnis) līdz brīdim, kad atbildīgā persona atsāk pildīt pienākumu pret viņu (Patvēruma likums – Latvijas Vēstnesis, 5.01.2016.).

[5] Saskaņā ar likumu "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, kuri vienlaikus atbilst šādiem nosacījumiem:
1) 1992. gada 1. jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā, vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992. gada 1. jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā;
2) viņi nav Latvijas pilsoņi;
3) viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.

piešķiršanas izbeigšanu bērniem"[6] paredz automātiski piešķirt Latvijas pilsonību Latvijas nepilsoņu bērniem, kuri dzimuši pēc 2020. gada 1. janvāra, ja vien bērna vecāki nebūs vienojušies par citas valsts pilsonības piešķiršanu bērnam.

Robežas

Apstiprināts Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plāns 2019.–2020. gadam, kurā paredzēts sasniegt augstāku drošības un sadarbības spēju līmeni uz ES ārējām robežām.

Palielināts soda maksimālais apjoms par valsts robežas šķērsošanas noteikumu pārkāpumiem.[7] Par "zaļās" robežas nelikumīgu šķērsošanu aizturēto trešo valstu pilsoņu skaits ir samazinājies. Aizturēto personu galvenās grupas veidoja Vjetnamas un Indijas pilsoņi.

Ieceļošanas atteikums: globālā kontekstā - ieceļošanas atteikums personai, kura neatbilst visiem ieceļošanas nosacījumiem, kas paredzēti tās valsts, kurā tā pieprasa ieceļošanu, tiesību aktos.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Pieaudzis ieceļošanas atteikumu skaits uz robežas, visbiežāk ieceļošana tika atteikta Ukrainas, Krievijas un Gruzijas pilsoņiem.

Valsts robežsardze (turpmāk - VRS) piedalījās vienpadsmit Frontex[8] rīkotajās kopīgajās operācijās, kas sniedza atbalstu gan ES dalībvalstīm, gan trešām valstīm.

Nelikumīgā migrācija

2019. gada 1. jūlijā stājās spēkā Grozījumi Imigrācijas likumā[9], kurā ir iekļauti naudas sodi un paaugstināta naudas soda maksimāla robeža par ārvalstnieku veiktajiem pārkāpumiem imigrācijas jomā un noteiktas kompetentās iestādes, kas izskata administratīvo pārkāpumu lietas.

Nelikumīga migrācija: personu pārvietošanās uz jaunu dzīvesvietu vai tranzīts, kas notiek, neievērojot nosūtošās, tranzīta un saņēmējas valsts normatīvos aktus.
(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

[6] Likums "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem".- Latvijas Vēstnesis Nr. 224, 05.11.2019.-[stājās spēkā 19.11.2019.]
[7] Latvijas Republikas valsts robežas likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.189, 02.12.2019. - [stājās spēkā 16.12.2019.].
[8] Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra.
[9] Likums "Grozījumi imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.].

Cilvēku tirdzniecība

Par cilvēku tirdzniecības organizēšanu uzsākto kriminālprocesu ietvaros aizdomās turētā statuss ir noteikts 4 personām un 3 personas ir notiesātas. 24 trešo valstu pilsoņi atzīti par cilvēku tirdzniecības upuriem.

2019. gada martā Tiesībsarga birojs sadarbībā ar VRS uzsāka vairāku gadu ilgu projektu "Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)". Projekta īstenošanas rezultātā tiek stiprināta starpinstitucionālā sadarbība, lai identificētu cilvēku tirdzniecības upurus pirms izraidīšanas un nodrošinātu viņu tiesību aizsardzību, tai skaitā, pret atkārtotu viktimizāciju un nonākšanu cilvēku tirdzniecības organizatoru pakļautībā.

Cilvēku tirdzniecība: izmantošanas nolūkā izdarīta personu vervēšana, transportēšana, nodošana, izmitināšana vai saņemšana, tostarp kontroles pār minētajām personām maiņa vai nodošana, izmantojot draudus vai spēku vai citā veidā piespiežot, aizvedot ar viltu, krāpjot, maldinot, ļaunprātīgi izmantojot varu vai personas neaizsargātības stāvokli, vai dodot vai saņemot materiāla vai citāda rakstura labumus, lai panāktu tās personas piekrišanu, kura kontrolē citu personu.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Atgriešana un atpakaļuzņemšana

2019. gadā tika izraidītas 58 personas, bet brīvprātīgi ir atgriezušās 1536 personas. Starptautiskās Migrācijas organizācijas (turpmāk - IOM) Rīgas birojs 2019. gadā 91 personai sniedza brīvprātīgās atgriešanās palīdzību.

IOM pārstāvniecība Latvijā 2019. gada sākumā uzsāka PMIF projektu "Brīvprātīgās atgriešanas un reintegrācijas palīdzības sniegšana Latvijā, 2019.-2022. g.". Tā ietvaros paredzēts sniegt brīvprātīgās atgriešanās palīdzību 280 personām un 140 personām reintegrācijas palīdzību.

Atgriešana / izraidīšana: personas brīvprātīga vai piespiedu, atbalstīta vai spontāna pārvietošanās no uzņēmējvalsts atpakaļ uz izcelsmes valsti, pilsonības valsti vai pastāvīgo dzīvesvietu parasti pēc ievērojama laika perioda pavadīšanas uzņēmējvalstī.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Starptautiskā sadarbība

Noslēgtas vienošanās par sadarbību robežu apsardzības jomā un cīņā pret nelikumīgu migrāciju ar Baltkrieviju, Gruziju, Krieviju, Ukrainu un Uzbekistānu.
Migrācijas eksperti piedalījušies vairākos migrācijas forumos un projektos, lai dalītos un iegūtu pieredzi sadarbībai ar trešām valstīm.

IEVADS

Ikgadējais ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā (turpmāk – Ziņojums) sniedz informāciju par būtiskākajām un nozīmīgākajām izmaiņām migrācijas un patvēruma politikā Latvijā laika posmā no 2019. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim un 2020. gada sākumā. Ziņojumā ietverta informācija, kas iegūta no migrācijas politikas veidotājiem, īstenotājiem, kā arī publicētajiem pētījumiem un mediju analīzes.

Ziņojums izstrādāts, pamatojoties uz Eiropas Komisijas un Eiropas migrācijas tīkla (turpmāk - EMT) nacionālo kontaktpunktu izstrādāto specifikāciju, kas ļauj apkopot vienotu un salīdzināmu informāciju par visām Eiropas Savienības (turpmāk - ES) dalībvalstīm. Sintēzes ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju 2019. gadā ES pēc tā izstrādes būs pieejams EMT Latvijas kontaktpunkta mājaslapā www.emn.lv.

Ziņojuma izstrādei nepieciešamā informācija iegūta no Iekšlietu ministrijas, VRS, Ārlietu ministrijas, Ārlietu ministrijas Konsulārā departamenta, Kultūras ministrijas, Labklājības ministrijas, Izglītības un zinātnes ministrijas, Veselības ministrijas, IOM Rīgas biroja, Sabiedrības integrācijas fonda un PMLP.

Lai atspoguļotu sabiedrībā valdošos viedokļus un apskatītu politiskajā vidē notikušās diskusijas, darbā tika izmantoti dažādos ziņu un sabiedriskās politikas portālos publicētie raksti, viedokļi un vērtējumi, kā arī citu valsts institūciju mājaslapās pieejamā informācija. Visas darbā izmantotās avotu un literatūras vienības ir iekļautas izmantoto avotu un literatūras sarakstā.

Darbā izmantoti nacionālo datu sniedzēju un ES Statistikas biroja Eurostat apkopotie dati. Dati saskaņoti ar migrācijas un patvēruma jomas ekspertiem.

Visi šajā darbā lietotie termini atbilst EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīcā[10] noteiktajām definīcijām.

[10] Pieejama: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_en.

PATVĒRUMA UN MIGRĀCIJAS POLITIKAS IZMAIŅU PĀRSKATS

Vispārējās politiskās izmaiņas

2018. gada 6. oktobrī notika vēlēšanas, kurās tika ievēlēta 13. Saeima. 2019. gada 23. janvārī jaunievēlētā Saeima apstiprināja Krišjāņa Kariņa izveidoto valdību, kurā kopīgi strādā partiju apvienība "Jaunā Vienotība", politiskā partija "KPV LV", Jaunā konservatīvā partija, partiju apvienība "Attīstībai/Par!", Nacionālā apvienība[11]. Amatu saglabāja par integrācijas jomu atbildīgā kultūras ministre – Dace Melbārde un ārlietu ministrs - Edgars Rinkēvičs. Par migrācijas jomu atbildību ieguva iekšlietu ministrs – Sandis Ģirģens. 2019. gada 8. jūlijā, Saeima kultūras ministra amatā apstiprināja Nauri Puntuli (Nacionālā apvienība)[12], jo Dace Melbārde tika ievēlēta Eiropas Parlamenta deputātes amatā.

Migrācijas jomas vispārējās izmaiņas

Pieņemtā valdības deklarācija[13] paredz saglabāt nemainīgu nostāju par migrācijas politiku kā nacionālās kompetences jautājumu. Attiecībā uz patvēruma meklētāju pārcelšanu no citām ES dalībvalstīm un pārmitināšanu no trešām valstīm valdība atbalstīs tikai tādu pozīciju, kas pieļauj ES dalībvalstīm brīvprātīgi uzņemt patvēruma meklētājus, bet nerada pienākumu vai spiedienu to darīt. Valdības deklarācijā ir paredzēta iespēja izvērtēt imigrācijas politiku darbaspēka trūkuma risināšanai. Plānots turpināt Austrumu robežjoslas izbūvi un aprīkošanu, kā arī izveidot Latvijas interesēm atbilstošu ieceļošanas sistēmu.[14]

Latvijas darba tirgū joprojām trūkst gan kvalificētā, gan mazkvalificētā darbaspēka. Ilgtermiņā arvien vairāk būs nepieciešami kvalificēti darbinieki. Ekonomikas ministrija secina, ka palielinājies vakanču skaits vidējās kvalifikācijas profesijās.[15] Lai to novērstu, investori un darba devēji norāda uz nepieciešamību atvieglot imigrācijas procedūras. Valdības pārstāvji uzskata, ka atbilstošas darba samaksas gadījumā pietiktu ar vietējo darbaspēku un darbaspēka trūkumu nevajadzētu risināt ar migrācijas palīdzību. Lai gan Valdības deklarācijā ir norādīts, ka pirms izvērtēt darbaspēka piesaistīšanu no ārvalstīm, ir jāmotivē strādāt vietējie iedzīvotāji, tomēr, ņemot vērā darbaspēka trūkumu, pieņemta virkne atvieglojumu trešo valstu pilsoņu nodarbināšanai:

- Trešo valstu pilsoņi var strādāt Latvijā uz ilgtermiņa vīzas pamata;

[11] Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!"—"Tēvzemei un Brīvībai/LNNK".
[12] Saeima kultūras ministra amatā apstiprina Nauri Puntuli. - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/saeima-kulturas-ministra-amata-apstiprina-nauri-puntuli.a324936/.
[13] https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/kk-valdibas-deklaracija_red-gala.pdf
[14] Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību. - Pieejams: https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/kk-valdibas-deklaracija_red-gala.pdf.
[15] https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/pedejos-trijos-gados-teju-dubultojies-darba-atlauju-skaits-treso-valstu-pilsoniem.a350353/

- Atvieglоti noteikumi jaunuzņēmējiem no trešām valstīm;
- Saīsināts darba vietas pieteikšanas termiņš, ja darbinieks tiek uzaicināts no trešās valsts;
- Nav jāpublicē informācija par brīvu darba vietu, ja trešās valsts pilsoni vēlas nodarbināt pie tā paša darba devēja citā specialitātē vai pēc studiju beigšanas;
- Nodarbināšanai atsevišķās profesijās trešās valsts pilsoņiem nav nepieciešams iesniegt izglītības dokumenta vai darba pieredzi apliecinoša dokumenta kopijas.

Valsts ieņēmumu dienests atvieglojis darbinieku piesaisti no trešām valstīm tiem uzņēmumiem, kuri ir bijuši godprātīgi attiecībā pret valsti un iekļauti padziļinātās sadarbības programmā.

Jānorāda, ka Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs Kaspars Gerhards, komentējot iespējamos risinājumus darbaspēka trūkumam Latvijā, uzsvēra, ka Latvijas ekonomikas attīstību nevar nodrošināt ar imigrāciju. Viņš uzskata, ka, pirms rast risinājumus darbaspēka trūkumam, ir jāizvērtē šīs problēmas cēloņi. Pēc viņa teiktā, galvenie emigrācijas iemesli Latvijā ir labāka darba un atalgojuma meklējumi cituviet. Tas savukārt notiek negodīgas komercprakses dēļ attiecībā pret darbaspēku un, iespējams, arī ēnu ekonomikas dēļ. Kaspars Gerhards pauda, ka gadījumos, kad darbvieta ir pieejama un darba devējs nodrošina godprātīgu un konkurētspējīgu atalgojumu saviem darbiniekiem, strādāt gribētāji atradīsies.[16]

Kā nozīmīgu darbaspēka piesaistīšanas no trešām valstīm izaicinājumu nozares eksperti norāda vidējās algas valstī (1004 eiro), nevis vidējās algas nozarē piemērošanu ārvalstu darbiniekiem. Tas rada slogu vietējiem uzņēmumiem un veicina negodprātīgu migrācijas shēmu izmantošanu, piemēram, darbinieku nosūtīšanu strādāt no citas valsts uz Latviju, tādējādi samazinot atalgojuma izmaksas līdz minimālajam atalgojumam (430 eiro). Tika prognozēts, ka, ievērojot līdzšinējo ekonomikas izaugsmi, līdz 2030. gadam Latvijā būtu nepieciešami 14-15 tūkstoši ārvalstu darbinieku.

Aktualizējusies arī problēma ar trešo valstu pilsoņu nelikumīgu nodarbinātību.

PMLP notikušas vairākas starptautiskas tikšanās ar migrācijas dienestu darbiniekiem no Rumānijas, Lietuvas un Igaunijas, kurās apspriesti darbaspēka migrācijas jautājumi un trešo valstu pilsoņu uzņemšana.

2019. gada aprīlī viens PMLP eksperts piedalījās Prāgas procesa ietvaros rīkotajā izpētes vizītē Vācijas Federālajā migrācijas un bēgļu lietu pārvaldē. Mācību vizītes pamatmērķis bija iepazīstināt ar patvēruma sistēmu Vācijā, sniedzot plašu ieskatu par visiem patvēruma procedūras aspektiem, sākot no patvēruma meklētāju reģistrācijas, līdz integrēšanai Vācijā pēc statusa piešķiršanas vai atgriešanai izcelsmes valstī, ja tiek noraidīta starptautiskā aizsardzības statusa prasība. Vizītes laikā dalībnieki tika iepazīstināti ar to, kā Vācija atrisināja 2015.-2016. gada patvēruma meklētāju krīzes izaicinājumus.

2019. gada jūnijā Iekšlietu ministrijas amatpersona piedalījās Prāgas procesa Vecāko amatpersonu sanāksmē Lietuvā, kas bija veltīta procesa desmit gadu jubilejai. Sanāksmē notika diskusijas par līdzšinējiem Prāgas procesa sasniegumiem un ietekmi nacionālajā un reģionālajā līmenī, nākotnes vīziju, izaicinājumiem, kā arī sinerģijas veidošanu starp Prāgas procesu un EMT.

2019. gada jūnijā PMLP priekšnieka vietniece piedalījās GDISC (Migrācijas dienestu ģenerāldirektoru) sekretariāta ikgadējā konferencē, kas notika Šveicē. Galvenais pasākuma mērķis bija kopīga diskusija par rīcību, lai personas, kurām piešķirta starptautiskā aizsardzība kādā no ES valstīm, dotos uz savu pilsonības valsti, ja ir mainījusies situācija un ir droši reģioni.

[16] Gerhards: Latvijas ekonomikas attīstību nevar nodrošināt ar imigrāciju. - Pieejams:https://www.apollo.lv/6531897/gerhards-latvijas-ekonomikas-attistibu-nevar-nodrosinat-ar-imigraciju.

Jūnijā PMLP eksperts piedalījās MOBILAZE projekta noslēguma konferencē Baku, kurā tika apspriestas projekta ietvaros īstenotās aktivitātes, kā arī panāktie rezultāti. Gan ES dalībvalstis, gan Azerbaidžānas partneri izteica gandarījumu par projektā paveikto, kura laikā tika iegūtas zināšanas, pieredze un īstenotas likumdošanas iniciatīvas legālās migrācijas, patvēruma un nelikumīgās migrācijas jomā.

Oktobrī Ziemeļmaķedonijā norisinājās Budapeštas procesa trīs reģionu darba grupu sanāksmē, kurā piedalījās PMLP eksperts, lai detalizētāk uzzinātu par starptautiskās sadarbības iespējām; par Budapeštas procesa valstu un starptautisko organizāciju prioritātēm; kā arī par aktualitātēm un problēmām migrācijas un patvēruma jomā reģionālā un valstu līmenī.

Decembrī Turcijā norisinājās Budapeštas procesa Sekretariāta ikgadējā vecāko amatpersonu sanāksme, kurā piedalījās PMLP eksperts. Sanāksmes galvenais mērķis bija apstiprināt Īstenošanas plānu, kurā iekļauti Budapeštas procesa ietvaros paredzētie pasākumi dažādās jomās nākamajiem pieciem gadiem.

Oktobrī Rīgā norisinājās Valsts policijas koledžas organizētais ES Tiesībaizsardzības apmācību aģentūras (CEPOL) apmācību kurss tiesībaizsardzības iestāžu un migrācijas pārvaldības iestāžu pārstāvjiem "**Migrācijas ietekmes uzraudzība – sabiedriskā kārtība, naida noziegumi, integrācija**". Kursa mērķis - palīdzēt uzlabot kārtības nodrošināšanas kvalitāti migrantu skaita pieauguma gadījumos, jo īpaši vēršot uzmanību uz sabiedriskās kārtības un drošības uzturēšanu. Kursa ietvaros ar lekciju uzstājās PMLP eksperte, kura dalībniekus iepazīstināja ar ES migrācijas un patvēruma politikas aktualitātēm.

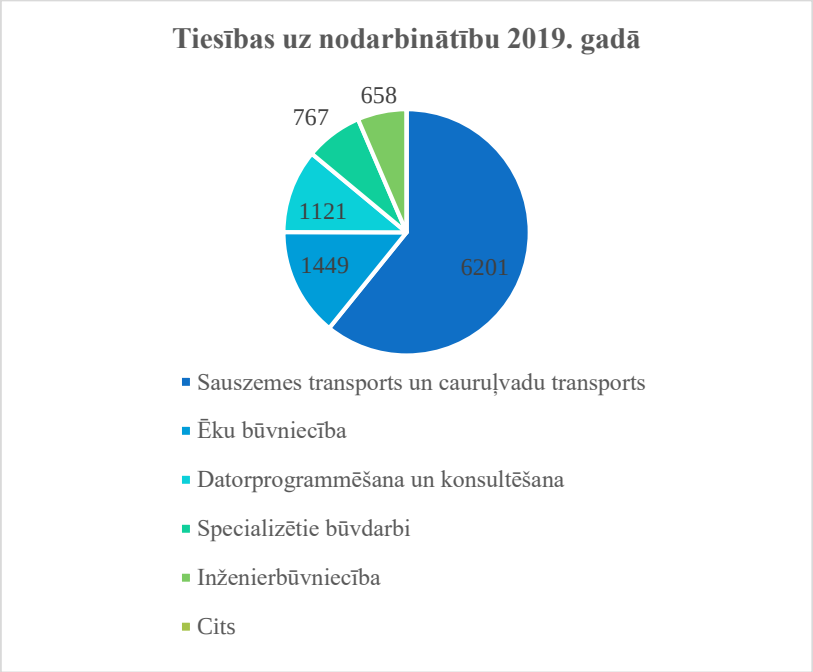
Novembrī Grieķijā norisinājās darba seminārs par publisko komunikāciju migrācijas jomā, kuru organizēja Starptautiskais centrs migrācijas politikas attīstībai (ICMPD). Seminārā piedalījās divi PMLP eksperti.

Novembrī pieci PMLP eksperti devās pieredzes apmaiņas vizītē uz Čehiju, kurā iepazinās ar Čehijas atbildīgo institūciju pieredzi patvēruma meklētāju uzņemšanas un izmitināšanas jomā.

LIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA

Kopējais pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits 2019. gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir pieaudzis – 10 060[17] (2018. gadā - 8885).

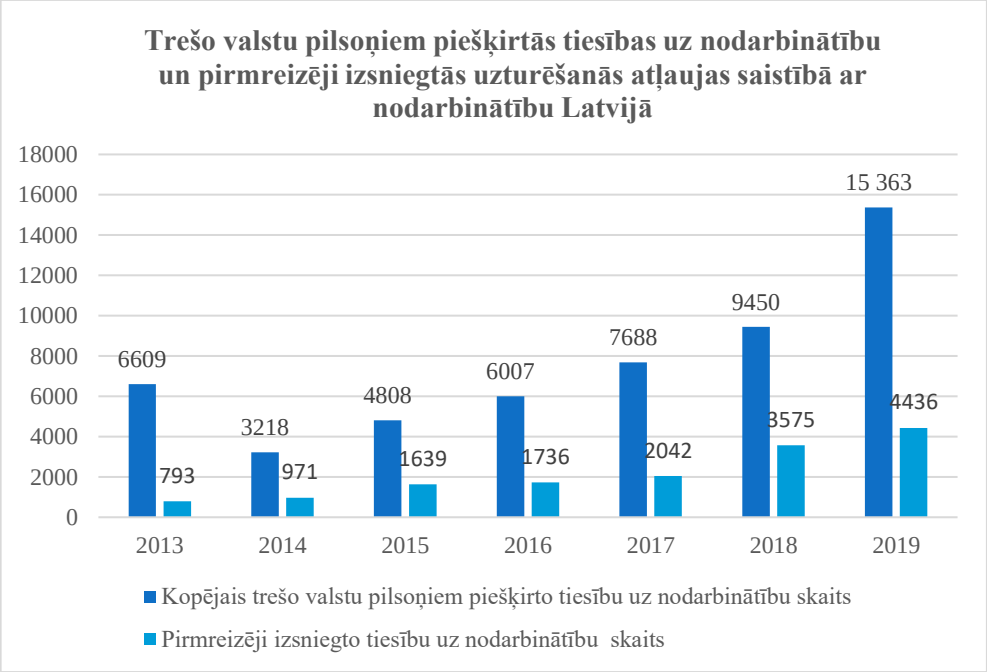
Ekonomiskā migrācija

Attēls 3.-1.

Kopējais 2019. gadā trešo valstu pilsoņiem piešķirto tiesību uz nodarbinātību (gan uz vīzas (5386), gan termiņuzturēšanās atļaujas pamata) skaits ir pieaudzis par 63% (2018. gadā – 9450, 2019. gadā – 15 363), no kuriem lielākā daļa ir nodarbināti sauszemes transporta un cauruļvadu transporta jomā (6201), ēku būvniecības jomā (1449), datorprogrammēšanas un konsultēšanas jomā (1121), specializēto būvdarbu jomā (767), inženierbūvniecības jomā (658).[18] Citas populāras profesijas ir arī smago automašīnu vadītāji, pavāri un celtnieki. Vairums nodarbināto ārvalstnieku ir Ukrainas, Baltkrievijas, Krievijas, Uzbekistānas un Indijas pilsoņi.

[17] Datu avots: PMLP. Sākotnējie dati par termiņuzturēšanās atļaujām, kas tiek apkopoti Eurostat.
[18] Datu avots: PMLP.

Attēls 3.-2.

Palielinājies nodarbinātības nolūkā pirmreizēji izsniegto uzturēšanās atļauju trešo valstu pilsoņiem skaits: 2018. gadā – 3575, 2019 - 4436.

2019. gada 6. jūnijā Saeima pieņēma grozījumus Imigrācijas likumā[19], kas paredz iespēju darba devējiem **nodarbināt trešo valstu pilsoņus uz ilgtermiņa vīzas[20] pamata.** Vīzas noformēšanas process ir vienkāršāks, lētāks un ātrāks nekā uzturēšanās atļaujas noformēšana, tādējādi ļaujot darba devējiem elastīgāk piesaistīt nepieciešamo darbaspēku. Ja pirmajā pusgadā bija derīgas 2453 vīzas ar tiesībām uz nodarbinātību, tad 2019. gada beigās derīgo vīzu skaits pieauga 2 reizes (5386), kas apliecina tiesību akta grozījumu aktualitāti.

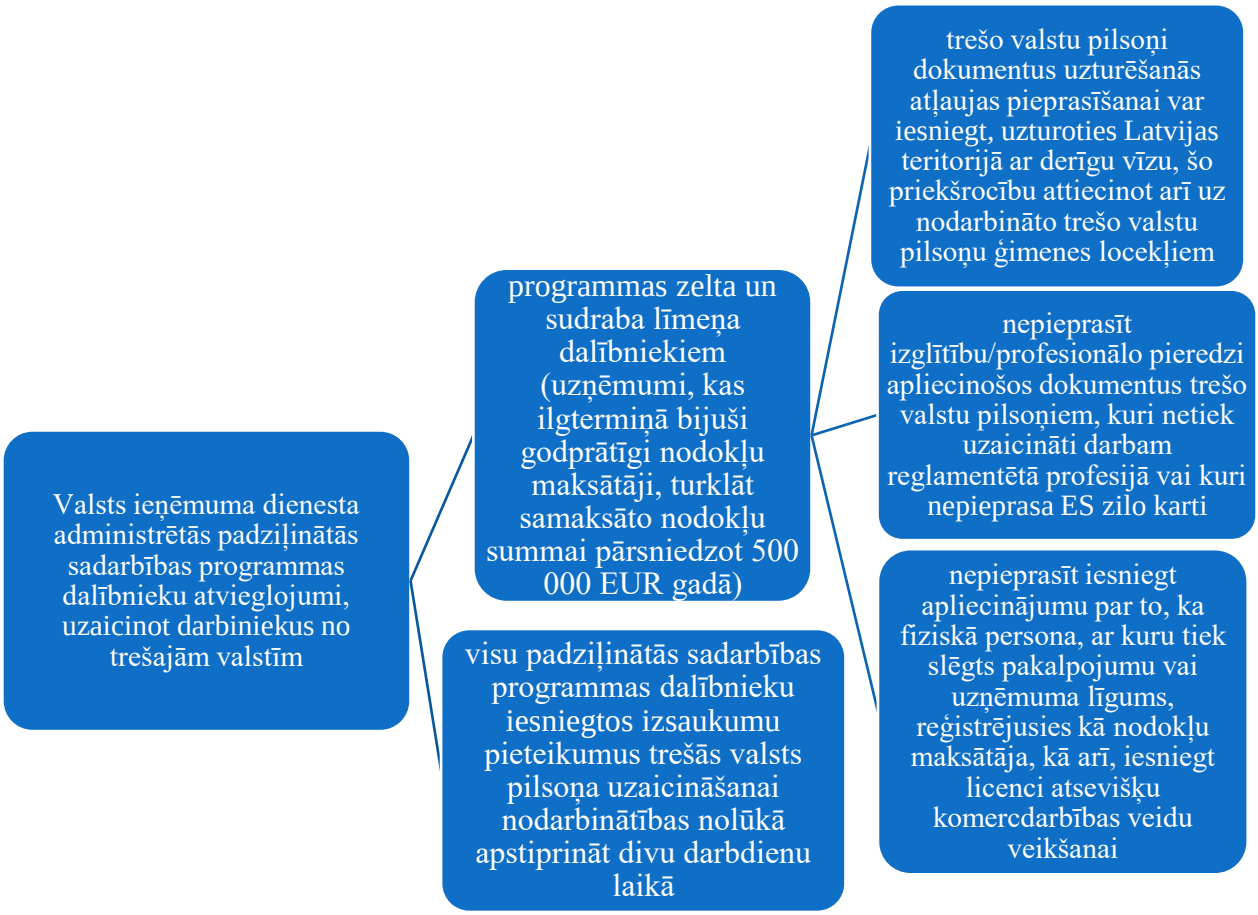
2019. gada nogalē tika pieņemta virkne grozījumu tiesību aktos, kas ietekmē ārvalstu pilsoņu nodarbināšanu:

2019. gada 10. decembrī tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 637 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu"[21]. Grozījumi paredz, ka līdz 10 darba dienām (30 dienu vietā) **saīsināts brīvas darbavietas pieteikšanas minimālais termiņš**, ja darba devējs vēlas trešās valsts pilsoni uzaicināt saistībā ar nodarbinātību, kā arī **tiek atcelta prasība publicēt brīvu darbavietu** gadījumos, ja trešās valsts pilsonis, kuru paredzēts nodarbināt, jau divus gadus bijis nodarbināts Latvijā vai bijis nodarbināts pie konkrētā darba devēja un darba devējs viņu turpmāk vēlas nodarbināt citā specialitātē (profesijā). Grozījumi izstrādāti, lai samazinātu birokrātiskos šķēršļus ārvalstu darbaspēka piesaistei un tādējādi mazinātu vietējā darbaspēka trūkuma radītās negatīvās sekas.[22]

[19] Likums "Grozījumi Imigrācijas likumā".- Latvijas Vēstnesis Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.].
[20] Vīza tiks izsniegta uz paredzamo nodarbināšanas laiku, bet ne ilgāk kā uz vienu gadu.
[21] Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumi Nr. 637 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]
[22] Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr.55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu" anotācija. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473595.

Ar Ministru kabineta noteikumu grozījumiem[23,24] **atcelta prasība iesniegt izglītības dokumenta vai triju gadu pieredzi apliecinoša dokumenta kopiju** profesijā, kurā darba devējs plāno nodarbināt trešās valsts pilsoni, ja trešās valsts pilsonis tiek uzaicināts nodarbinātībai profesijā, kas ietilpst Profesiju klasifikatora devītajā pamatgrupā[25]. Uz šo šķērsli ārvalstu darbaspēka piesaistei nereti norādījuši darba devēji, atzīmējot, ka šajās profesijās nodarbinātajiem nav nepieciešams īpašs izglītības līmenis vai iepriekšēja pieredze, jo amata pienākumu sekmīgai izpildei ir pietiekami, ja trešās valsts pilsonis tiek iepazīstināts ar veicamo darbu, darba drošības un uzņēmuma iekšējās kārtības noteikumiem.[26]

2019. gada 10. decembrī tika apstiprināti Ministru kabineta noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi""[27]. Tie atļauj Valsts ieņēmumu dienesta administrētās padziļinātās sadarbības programmas dalībniekiem[28] (darba devējiem), uzaicinot nodarbinātos no trešām valstīm, izmantot šādus **atvieglojumus**:

[23] 2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 638 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 552 "Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]

[24] 2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]

[25] Vienkāršas profesijas, piemēram, telpu apkopēji, strādnieki.

[26] Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr.564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"" anotācija. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473593.

[27] Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.].

[28] Programmas darbību regulē likums "Par nodokļiem un nodevām" 7.1pants un 2018. gada 27. novembra Ministru kabineta noteikumi Nr.748 "Padziļinātās sadarbības programmas darbības noteikumi".

Pētījumi un diskusijas par ekonomiskās migrācijas attīstību Latvijā

Ārvalstu investoru padomes Latvijā pētījumā "Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.-2019. gadā", secināts, ka darbaspēka pieejamības jomā pēdējā gada laikā progress netiek saskatīts, taču salīdzinot ar mazkvalificēta darbaspēka pieejamību, situācija ir nedaudz uzlabojusies kvalificētu darbinieku jomā, taču uzlabojumi ir pavisam nelieli. Aptaujātie ārvalstu investori norādīja uz viedās imigrācijas politikas nepieciešamību, kā arī ierosināja vienkāršot imigrācijas kontroles mehānismus.[29] Līdzīgu viedokli pauda arī jaunievēlētais Valsts prezidents Egils Levits, kurš atbalsta viedo imigrācijas politiku, kas ļautu iebraukt valstij nepieciešamajiem speciālistiem, kas dotu nozīmīgu saimniecisku pienesumu.[30]

Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras veiktajā biedru aptaujā[31] noskaidrots, ka Latvijā 63% uzņēmēju ir saskārušies ar mazkvalificēta darbaspēka trūkumu, savukārt 74% problēmas sagādājušas arī augsti kvalificētu profesionāļu atrašana. Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera atzīmēja, ka piesaistīt darbaspēku no trešām valstīm ir sarežģīti, laikietilpīgi un prasa arī lielākus finansiālos ieguldījumus sākotnējā darbinieka piesaistes posmā. Pēc aptaujas datiem, lielākā daļa ārvalstu darbaspēku piesaista paši (62,5%), taču ir arī tādi uzņēmumi, kas izmanto starpnieka pakalpojumus un darbaspēku nomā (17,5%).[32]

Ekonomikas ministrijas organizētajā diskusijā[33] dalībnieki akcentēja, ka attīstībai nepieciešamo speciālistu trūkst jau tagad, un prognozes liecina, ka tā būs arī vēlāk, pēc vairāk kā desmit gadiem. Tāpat diskusijā uzsvērts, ka pieprasījums pēc mazkvalificēta darbaspēka turpinās samazināties, pieaugs pieprasījums pēc dabaszinātņu, informācijas un komunikācijas tehnoloģiju un inženierzinātņu speciālistiem. Līdz 2025. gadam iztrūkums pēc augstākās kvalifikācijas speciālistiem STEM *(Science, Technology, Engineering and Mathematics)* virzienos var pieaugt līdz aptuveni 17 000 darbinieku.[34]

Ir novērojams, ka lielais darbaspēka pieprasījums ir izraisījis arī pieaugošu nelikumīgu nodarbinātību no trešām valstīm, ko secina ēnu ekonomikas pētnieks, Rīgas Ekonomikas augstskolas Ilgtspējīga biznesa centra direktors Arnis Sauka, "*Pirms dažiem gadiem ēnu ekonomikas pētnieki jau brīdināja, ka, pieaugot pieprasījumam pēc darbaspēka, var pieaugt arī nelikumīgā imigrācija. Patlaban šī prognoze ir piepildījusies ar uzviju. Līdztekus jau zināmajām problēmām, proti, aplokšņu algām un ienākumu neuzrādīšanai, arvien aktuālāks kļūst jautājums par darbaspēka neuzrādīšanu. Būtiska daļa no šī neuzrādītā darbaspēka ir nelikumīgi imigranti, kas tiek nodarbināti būvniecībā un arī citās jomās*".[35]

Latvijas Bankas veiktajā pētījumā[36] ir uzsvērts, ka, lai gan līdz šim lielāko daļu imigrācijas veido reemigranti, pakāpenisks darbaspēka pieprasījuma kāpums un neliela imigrācijas noteikumu

[29] FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2019. gadā Investīciju klimata attīstība Latvijā: ārvalstu investoru viedokļi. - Pieejams: https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2020/01/15012019_FICIL-Sentiment-index-2019_LAT.pdf

[30] Jaunievēlētais Valsts prezidents Egils Levits atbalsta "viedo" imigrācijas politiku, kas ļautu iebraukt valstij nepieciešamajiem speciālistiem, kas dotu nozīmīgu saimniecisku pienesumu.- Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/levits-atbalsta-viedo-imigraciju.a325809/.

[31] Aptaujā kopumā piedalījās 257 respondenti, vienādās daļās no Rīgas un visiem pārējiem Latvijas reģioniem, pārstāvot kā mikro, tā mazos, vidējos un lielos uzņēmumus. LTRK aptaujāja uzņēmējus 2019. gada oktobra beigās un novembra sākumā.

[32] Aptauja: Uzņēmējiem problēmas atrast gan augsta ranga darbiniekus, gan melnstrādniekus. - Pieejams: https://nra.lv/ekonomika/latvija/299216-aptauja-uznemejiem-problemas-atrast-gan-augsta-ranga-darbiniekus-gan-melnstradniekus.htm.

[33] Diskusijā piedalījās uzņēmēji un nozaru eksperti, reģionu un pašvaldību, izglītības iestāžu un valsts institūciju pārstāvji.

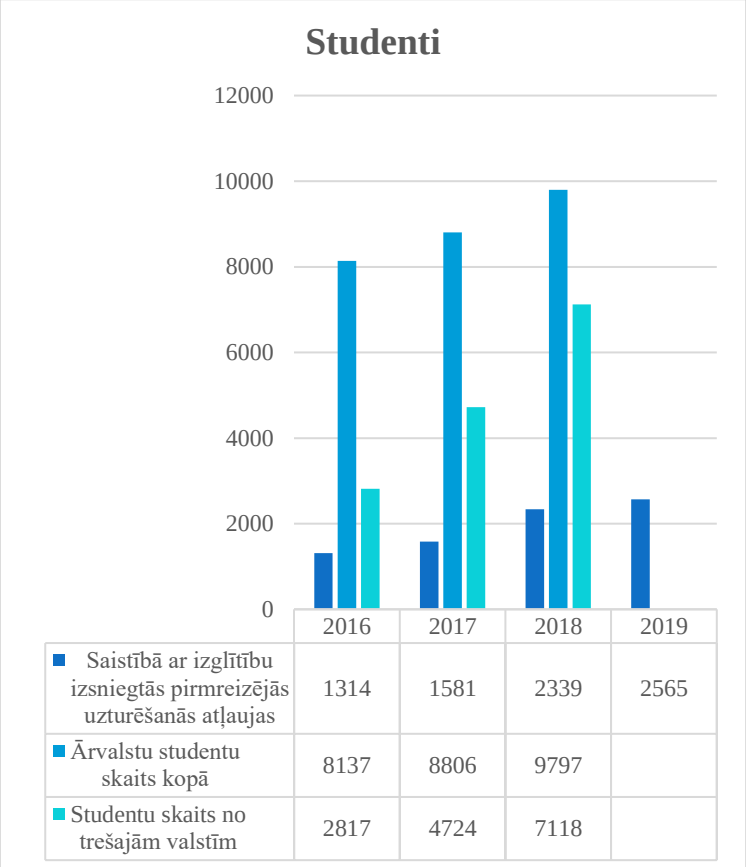
[34] Ko darīt šodien darbam nākotnē. - Pieejams: https://lvportals.lv/norises/303901-ko-darit-sodien-darbam-nakotne-2019.

[35] Pētnieks: Nelegāli strādājošo imigrantu skaits Latvijā jau mērāms tūkstošos. - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/petnieks-nelegali-stradajoso-imigrantu-skaits-latvija-jau-merams-tukstosos.a319035/.

[36] Darbaspēka rezervju anatomija Baltijas valstīs: skats 15 gadu pēc pievienošanās ES. - Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/diskusijas-materiali/dm_2_2019-lv.pdf.

liberalizācija nosaka arī imigrācijas palielināšanos no valstīm ārpus ES. Vairākas šādas valstis ar samērā zemu algu līmeni atrodas tuvu Baltijas valstīm, tai skaitā Ukraina, Krievija un Baltkrievija, un tās varētu uzskatīt par potenciāliem ārējiem darbaspēka rezervju avotiem. Imigrācijas plūsma no Ukrainas un NVS[37] valstīm uz Baltiju jau palielinās, atspoguļojot augošu darbaspēka pieprasījumu Baltijas valstīs un diezgan vāju ekonomisko attīstību Ukrainā un dažās NVS valstīs pēdējo gadu laikā.[38]

Studenti un zinātnieki

	2016	2017	2018	2019
Saistībā ar izglītību izsniegtās pirmreizējās uzturēšanās atļaujas	1314	1581	2339	2565
Ārvalstu studentu skaits kopā	8137	8806	9797	
Studentu skaits no trešajām valstīm	2817	4724	7118	

Attēls 3.-3.

Saistībā ar izglītību 2019. gadā izsniegtas 2565 pirmreizējās uzturēšanās atļaujas (2018. gadā - 2339).

2019. gada nogalē tika pieņemti Ministru kabineta noteikumi Nr. 637 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu""[39], kuri **atceļ prasību publicēt brīvu darbavietu** gadījumos, ja trešās valsts pilsonis, kuru paredzēts nodarbināt, jau bijis nodarbināts studiju laikā un pēc izglītības iegūšanas vēlas turpināt nodarbinātību pie tā paša

[37] Neatkarīgo Valstu Sadraudzība.
[38] Darbaspēka rezervju anatomija Baltijas valstīs: skats 15 gadu pēc pievienošanās ES. - Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/diskusijas-materiali/dm_2_2019-lv.pdf.
[39] 2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 637 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]

darba devēja. Grozījumi izstrādāti, lai samazinātu birokrātiskos šķēršļus ārvalstu darbaspēka piesaistei un tādējādi mazinātu vietējā darbaspēka trūkuma radītās negatīvās sekas.[40]

2018. gadā Saeimā iesniegtā likumprojekta grozījumiem Imigrācijas likumā, kas paredz ļaut strādāt trešo valstu studentiem pilnas slodzes darbu visā studiju laikā, virzība 2019. gadā netika turpināta, jo tika saņemti vairāki iebildumi. Latvijas vadošās augstskolas nevēlas, lai Latvijā studējošajiem trešo valstu pilsoņiem, no kuriem skaitliski visvairāk ir indiešu un uzbeku, būtu ļauts strādāt vairāk nekā šobrīd noteiktās 20 stundas nedēļā. Augstskolu pārstāvji uzskata, ka tas draud ar izglītības kvalitātes kritumu un likumīgās migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas apjoma kāpumu. Latvijas Universitāte, Rīgas Tehniskā universitāte un biznesa augstskola "Turība" atkārtoti lūdza Saeimas deputātiem apturēt Imigrācijas likuma grozījumus, kas pirmajā lasījumā jau ir atbalstīti. Augstskolas uzskata, ka deputāti nav ņēmuši vērā to iepriekš paustās bažas, proti, ka, ļaujot ārvalstu studentiem strādāt 40 stundas nedēļā, esot risks pazemināties pat Latvijas augstskolu starptautiskajam reitingam.[41] Papildus jāmin, ka arī pieņemtie Ministru kabineta grozījumi[42], kas atvieglo trešo valstu pilsoņu ieceļošanu nodarbinātības nolūkā, un Imigrācijas likuma grozījumi[43] jau daļēji risina darbaspēka pieejamības izaicinājumus Latvijā.

Ģimenes atkalapvienošana

2019. gadā ir nedaudz pieaudzis saistībā ar ģimenes atkalapvienošanu trešo valstu pilsoņiem izsniegto pirmreizējās uzturēšanās atļauju skaits - 2362 (2018. gadā - 2271).

Ģimenes atkalapvienošana: ģimenes attiecību nodibināšana, saistībā ar: trešās valsts pilsoņu, kas likumīgi uzturas ES dalībvalstī, ģimenes locekļu ieceļošanu un uzturēšanos šajā ES dalībvalstī, lai saglabātu ģimeni, neatkarīgi no tā, vai ģimenes attiecības rodas pirms vai pēc iedzīvotāja ieceļošanas šajā valstī; vai starp Savienības pilsoni un trešās valsts pilsoni, kas reģistrēts ārpus Eiropas Savienības un pēc tam ieceļo Eiropas Savienībā.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Informācija par likumīgas migrācijas ceļiem un apstākļiem

Ārlietu ministrijas, Latvijas pārstāvniecību ārvalstīs un sadarbības ārpakalpojuma kompāniju interneta vietnēs, kā arī pārstāvniecību informatīvajos stendos regulāri tiek aktualizēta informācija

[40] Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr.55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu" anotācija. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473595.
[41] Augstskolas nevēlas ļaut trešo valstu studentiem strādāt 40 stundas nedēļā. - Pieejams: https://skaties.lv/zinas/latvija/augstskolas-nevelas-laut-treso-valstu-studentiem-stradat-40-stundas-nedela/.
[42] Ministru kabineta 2018. gada 20. februāra noteikumi Nr. 108 "Specialitātes (profesijas), kurās prognozē būtisku darbaspēka trūkumu un kurās darbā Latvijas Republikā var uzaicināt ārzemniekus"; Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumi Nr. 637 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu""; 2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 638 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 552 "Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība""; 2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi".
[43] Likums "Grozījumi Imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.]

par vīzu pieteikuma iesniegšanas kārtību. PMLP aktualizē informāciju savā interneta vietnē par izmaiņām ieceļošanas dokumentu izsniegšanas kārtībā.

Atjaunināta informācija pieejama vietnēs:

www.pmlp.gov.lv

https://www.mfa.gov.lv/ministrija/vestniecibas-un-parstavniecibas/plasaka-informacijas-par-latvijas-parstavniecibam-arvalstis

2019. gadā Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameru, Latvijas darba devēju konfederāciju un *Junior Achievement Latvia* organizēja pasākumu "Ierēdnis ēno uzņēmēju". Pasākuma mērķis bija dot iespēju tiesību aktu izstrādātājiem un īstenotājiem novērtēt savas iestādes radītā regulējuma darbību tieši pie lietotāja. PMLP amatpersonas šīs iniciatīvas ietvaros informēja uzņēmumus par trešo valstu viesstrādnieku uzaicināšanas iespējām.[44]

Jaunuzņēmēju un inovatīvu uzņēmēju piesaistīšana no trešām valstīm

Jaunuzņēmums: kapitālsabiedrība ar augstas izaugsmes potenciālu, kuras pamatdarbība ir saistīta ar mērogojamu biznesa modeļu un inovatīvu produktu izstrādi, ražošanu vai attīstību.

(Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums)

2019. gada 1. jūlijā stājās spēkā grozījumi Imigrācijas likumā[45], kas atvieglo trešo valstu jaunuzņēmēju piesaisti, pagarinot termiņu no sešiem līdz 12 mēnešiem[46], kuru laikā jaunuzņēmumam ir jāsniedz informācija par saņemto agrīnās stadijas riska kapitāla ieguldījumu, kā arī minimālā ieguldījuma apmēru pielīdzinot Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likumā[47] noteiktajam (15 000 līdz 30 000 EUR atkarībā no uzņēmuma darbības virziena)[48]. Pirms tam tika paredzēta 30 000 EUR ieguldījuma sasniegšana 6 mēnešu laikā un 60 000 EUR ieguldījuma 18 mēnešu laikā pēc uzturēšanās atļaujas saņemšanas.
Grozījumi paredz arī alternatīvu risinājumu kvalificēta riska kapitāla investora nepiesaistīšanas gadījumā – iespēju iesniegt progresa pārskatu, kas apliecina, ka uzņēmums turpina sekmīgi darboties inovatīvā produkta ieviešanā.

2019. gada 10. decembrī pieņemtie Ministru kabineta noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi""[49], precizē, ka pēc PMLP pieprasījuma Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra izvērtē trešās valsts jaunuzņēmuma dibinātāja plānotās komercdarbības atbilstību jaunuzņēmuma būtībai, ja jaunuzņēmums nav veicis kvalificēta riska kapitāla investora piesaisti.[50]

[44] Avots: PMLP.
[45] Likums "Grozījumi imigrācijas likumā" (p. 23.panta 1.daļas 33.b punkts). - Latvijas Vēstnesis Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.]
[46] 12 mēnešu laikā (iepriekš 6 mēneši) pēc pirmās vienas un tās pašas aktivitātes īstenošanai izsniegtās termiņuzturēšanās atļaujas izsniegšanas.
[47] Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums. - Latvijas Vēstnesis, Nr. 241, 10.12.2016. – [stājās spēkā 01.01.2017.]
[48] Iepriekšējā Imigrācijas likuma redakcija paredzēja 30 000 EUR ieguldījuma sasniegšanu 6 mēnešu laikā un 60 000 EUR ieguldījumu 18 mēnešu laikā pēc uzturēšanās atļaujas saņemšanas.
[49] Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]
[50] Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr.564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"" anotācija. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473593.

EMT rezultātu izmantošana

EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja nacionālo ziņojumu izpētes darbam "Migrācijas ceļi jaunuzņēmumiem un inovatīviem uzņēmējiem ES un Norvēģijā", kurā ir:

- aprakstīts process un prasības attiecībā uz uzturēšanās atļauju saņemšanu jaunuzņēmējiem un inovatīviem uzņēmējiem Latvijā;
- identificēti Latvijā esošie piesaistes faktori un izaicinājumi jaunuzņēmumu dibinātājiem/darbiniekiem vai citiem inovatīviem uzņēmējiem no trešām valstīm.

Ziņojumā ir iekļauts pārskats par uzņēmējdarbības uzsākšanas vidi, kā arī sniegts ieskats tiesiskajā un politiskajā regulējumā jaunuzņēmēju un inovatīvu uzņēmēju uzņemšanai no trešām valstīm.

Latvijā kopš 2017. gada ieviests labvēlīgs regulējums termiņuzturēšanās atļauju saņemšanai jaunuzņēmumu dibinātājiem no trešām valstīm, kas ļauj saņemt uzturēšanās atļauju uz laika periodu līdz 3 gadiem.

Jaunuzņēmumu dibinātāju piesaistes shēmas pastāvēšanas laikā līdz 2018. gada beigām ir izsniegtas 9 termiņuzturēšanās atļaujas jaunuzņēmumu dibinātājiem, galvenokārt NVS valstu pilsoņiem. Atsaucoties uz ekspertu sniegto informāciju, trešo valstu jaunuzņēmumi ir galvenokārt saistīti ar informācijas un komunikācijas tehnoloģiju nozari.

Valsts atbalsta politika Latvijā vērsta uz uzņēmējdarbības konkurētspējas uzlabošanu un atbalstu inovatīviem uzņēmumiem, tai skaitā jaunuzņēmumiem, un tā sniedz vienlīdzīgas iespējas šiem uzņēmumiem, neatkarīgi no tā dibinātāja izcelsmes valsts. Jaunuzņēmumu ekosistēma pēdējos 5 gados attīstās – pieaug jaunuzņēmumu skaits, piesaistīto investīciju apjoms un veidojas jaunuzņēmumu centri (*hubs*). Latvijā kopumā uzņēmējdarbības vide ir labvēlīga uzņēmējdarbības uzsākšanai, tā ir viena no Top10 ES dalībvalstīm Pasaules Bankas veidotajā *Doing Business* reitingā un notiek nepārtraukts darbs pie uzņēmējdarbības vides pilnveidošanas un administratīvā sloga mazināšanas uzņēmējdarbības uzsācējiem.

Inovatīvu uzņēmumu atbalsts ir viena no valdības prioritātēm, kas definēta arī nacionālā līmeņa plānošanas dokumentos - Nacionālās Industriālās politikas pamatnostādnēs 2014.-2020. gadam un Viedās specializācijas stratēģijā. Šādas prioritātes izvirzīšana ir būtisks faktors, izstrādājot priekšlikumus Uzņēmējdarbības vides uzlabošanas pasākumu plānam.

Lai sekmētu jaunuzņēmumu rašanos, izveidots īpašs atbalsta mehānisms nodokļu atvieglojumu veidā. Jaunuzņēmumiem pieejams atbalsts vienas pieturas aģentūras – Latvijas Investīciju un attīstības aģentūras - ietvaros, kā arī nodrošināta pieejamība finansējumam publiski līdzfinansētu akcelerācijas fondu un riska kapitāla fondos.

2019. gada sākumā Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Latvijas Jaunuzņēmumu asociāciju un *Gateway&Partners* veica Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas pētījumu "Latvijas jaunuzņēmumu ekosistēmas novērtēšana, pašreizējā stāvokļa identificēšana un uz tās balstītu priekšlikumu izstrāde"

Nacionālais ziņojums, kā arī sintēzes ziņojums par migrācijas ceļiem jaunuzņēmumiem un inovatīviem uzņēmējiem ES un Norvēģijā ir pieejams EMT Latvijas kontaktpunkta mājaslapā www.emn.lv.

Trešo valstu pilsoņu nodarbināšana jaunuzņēmumos

Darbinieku no trešajām valstīm nodarbināšana jaunuzņēmumos notiek saskaņā ar nosacījumiem par ārzemnieku nodarbināšanu Latvijā:

Uzņēmumam jāreģistrē brīva darba vieta Nodarbinātības valsts aģentūrā, ja netiek pieprasīta Eiropas Savienības zilā karte.

Uzaicinot nodarbināto, kas pieprasīs Eiropas Savienības zilo karti, brīva darba vieta nav jāreģistrē vispār.

Uzņēmumam jāapstiprina izsaukums termiņuzturēšanās atļaujas pieprasīšanai darbiniekam, ja 30 dienu laikā uz šo vakanci nav pieteicies kāds Eiropas Savienības valsts pilsonis vai pastāvīgais iedzīvotājs.

Jāpiesakās termiņuzturēšanās atļaujai!

Trešās valsts pilsonim jāuzrāda derīgs ceļošanas dokuments, jāsamaksā valsts nodeva (100 EUR par dokumentu izskatīšanu 30 dienās), kā arī jāiesniedz :

- anketa uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai;
- fotogrāfija;
- izziņa par nesodāmību, ja atļaujas pieprasītājs ir no valsts, kuras pilsoņiem iecelošanai Šengenas zonā nepieciešama vīza.

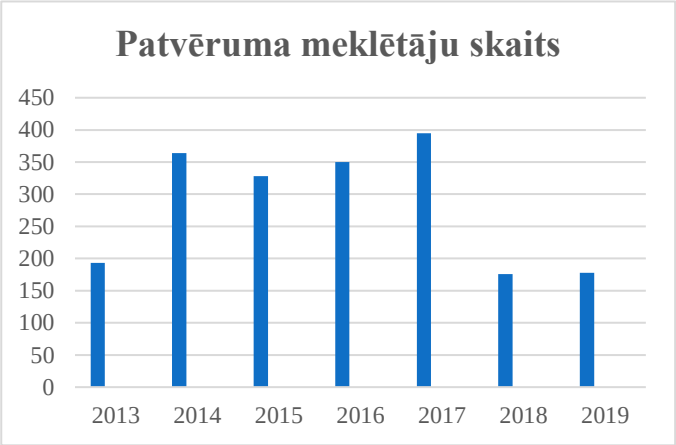
Darba devējs iesniedz Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldē ielūguma vai izsaukuma pieprasījumu (kopā ar darba līgumu vai tā projektu un trešās valsts pilsoņa izglītības dokumentiem).

EMN European Migration Network

Plašāka informācija pieejama: Izpētes darbā 'Migrācijas ceļi jaunuzņēmumiem un inovatīviem uzņēmumiem ES un Norvēģijā' www.emn.lv

Finansē Eiropas Savienības Migrācijas, patvēruma un integrācijas fonds

STARPTAUTISKĀ AIZSARDZĪBA

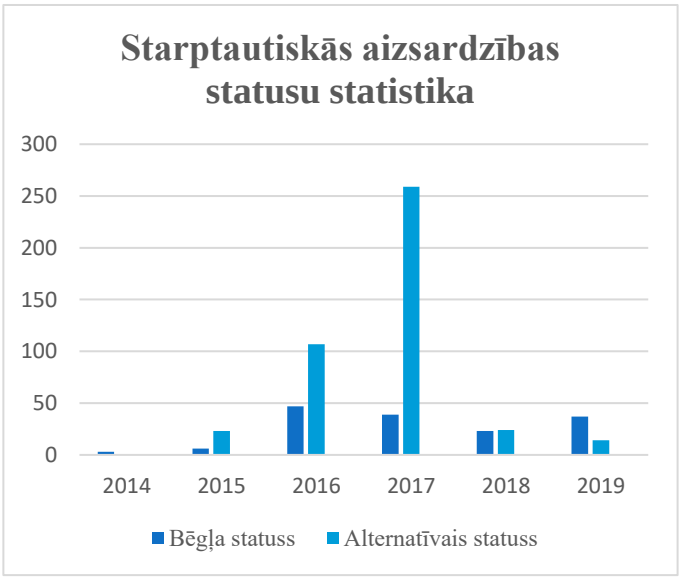

Attēls 4.-1.

Patvēruma meklētājs: ES kontekstā - trešās valsts pilsonis vai bezvalstnieks, kas saskaņā ar Ženēvas Konvenciju par bēgļa statusu un Protokolu par bēgļa statusu ir iesniedzis starptautiskās aizsardzības pieteikumu, attiecībā uz ko galīgais lēmums vēl nav pieņemts.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Salīdzinot ar 2018. gadu, patvēruma meklētāju skaits 2019. gadā ir gandrīz nemainīgs - **178** (2018. gadā 176). Salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu 2019. gadā ir mainījušās dominējošās patvēruma meklētāju izcelsmes valstis – visvairāk patvēruma meklētāji ieradušies no Azerbaidžānas – 35 (2018. gadā - 14), Indijas – 14 (2018. gadā - 5) Ukrainas - 12 (2018. gadā - 5) un Gruzijas – 12 (2018. gadā - 8), savukārt patvēruma meklētāju skaits no Krievijas – 23 (2018. gadā - 48) un Vjetnamas – 1 (2018. gadā - 10) ir samazinājies.[51]

Attēls 4.-2.

Bēglis: ES kontekstā - trešās valsts pilsonis, kas pamatotu baiļu no vajāšanas rases, reliģijas, tautības, politisko uzskatu vai piederības kādai noteiktai sociālai grupai dēļ, atrodas ārpus pilsonības valsts, un kas nespēj vai šādu baiļu dēļ nevēlas pieņemt minētās valsts aizsardzību, vai bezvalstnieks, kas, atrazdamies ārpus savas agrākās pastāvīgās dzīvesvietas valsts, to pašu iepriekš minēto iemeslu dēļ nevar vai šādu baiļu dēļ nevēlas atgriezties šajā valstī, un uz kuru neattiecas Direktīvas 2011/95/ES 12. panta izņēmums.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

2019. gadā Latvijā starptautisko aizsardzību saņēmusi 51 persona. Bēgļa statuss ir piešķirts 37 personām, alternatīvais statuss – 14 personām.

Dublinas mehānisma ietvaros uz Latviju 2019. gadā ir pārsūtīti 105 patvēruma meklētāji. Gandrīz puse tika pārsūtīta no Vācijas.

[51] Datu avots: PMLP.

Pasākumi, lai ieviestu Kopējo Eiropas patvēruma sistēmu

Kopējā Eiropas patvēruma sistēma: saskaņotu noteikumu kopums, ar ko izveido kopīgas starptautiskās aizsardzības procedūras un vienotu statusu tiem, kuriem ir piešķirts bēgļa statuss vai alternatīvā aizsardzība, pamatojoties uz Ženēvas Konvencijas par bēgļa statusu un Protokola par bēgļa statusu pilnīgu un iekļaujošu piemērošanu, un kuru mērķis ir nodrošināt taisnīgu un humānu attieksmi pret starptautiskās aizsardzības pieteikuma iesniedzējiem, saskaņot ES patvēruma sistēmas, kā arī samazināt atšķirības starp dalībvalstīm, pamatojoties uz saistošiem tiesību aktiem, kā arī stiprināt valstu patvēruma pārvaldes iestāžu praktisko sadarbību un patvēruma ārējo dimensiju.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

2019. gadā pasākumi, kas saistīti ar Kopējās Eiropas patvēruma sistēmas ieviešanu, pārsvarā tika veikti, izmantojot PMIF resursus.

PMLP eksperti papildināja brošūru "Ceļvedis patvēruma meklētājiem Latvijā" ar vēl divām svešvalodām – azerbaidžāņu un gruzīnu. [52] Brošūra šobrīd pieejama 12 valodās.

[52] PMIF projekta "Atbalsta pasākumi personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, uzņemšanai un izmitināšanai Latvijā (2.posms)" ietvaros. Projekta īstenošanas periods ir no 2018. gada 2. janvāra līdz 2020. gada 30. jūnijam.

Lai veicinātu informācijas par dzīvi Latvijā pieejamību personām ar starptautiskās aizsardzības statusu, biedrība „Patvērums „Drošā māja”” 2019. gada pavasarī papildināja mobilo lietojumprogrammu „First steps in Latvia” ar krievu valodas versiju[53].[54]

Projektā „Informācijas centrs iebraucējiem”, ko nodrošina biedrība „Patvērums „Drošā māja””[55] 2019. gadā sniegtas konsultācijas 133 patvēruma meklētājiem, 35 bēgļiem un 23 personām ar alternatīvo statusu.

PMLP turpināja PMIF projektu “Migrācijas un patvēruma atbalstošo informācijas sistēmu un saistīto procesu pilnveidošana un attīstība”. Mērķis - samazināt papīra lietu apriti un nodrošināt patvēruma procesā iesaistītajām pusēm efektīvāku patvēruma procesa darba plūsmu pārvaldību un uzlabot patvēruma meklētāju datu un patvēruma lietas gaitas informācijas optimālāku apstrādi, lai nākotnē rastu iespēju visiem iesaistītajiem, tai skaitā apelācijas instancei, strādāt ar elektronizētu patvēruma procesu.[56] 2019. gadā tika digitalizētas vairāk nekā 3000 patvēruma meklētāju personu lietu.

PMLP eksperti 2019. gadā piedalījās Eiropas Patvēruma atbalsta biroja organizētajos atbalsta sniegšanas pasākumos ES dalībvalstīm, kas saskārās ar nesamērīgu spiedienu uz savām patvēruma sistēmām.

- Četri patvēruma meklētāju izmitināšanas jomas eksperti 2019. gada pavasarī un rudenī piedalījās atbalsta sniegšanas pasākumā Grieķijā Hijas salā. Misijas laikā PMLP pārstāvji bija norīkoti strādāt nepavadītu nepilngadīgo izmitināšanas Drošajā zonā Hijas salā un šeit veica dažādus pienākumus – gan administratīvu darbu, gan arī ļoti praktisku palīdzību. Lielākā daļa aktivitāšu bija saistītas ar Drošības zonas uzlabošanas darbiem, kuros tika iesaistīti arī paši šīs zonas iemītnieki – nepavadīti nepilngadīgie. Uzlabošanas darbu ietvaros tika izveidots neliels dārzs, izgatavoti krēsli, nokrāsotas Drošās zonas konteineru ārējās sienas. PMLP pārstāvji uzsvēra, ka šajos darbos bija būtiski, ka tiek iesaistīti arī bērni, tādējādi mācot gan jaunas prasmes, gan arī cieņu pret savu darbu un Drošās zonas inventāru kopumā.

- 2019. gada rudenī viens eksperts piedalījās patvēruma procedūras nodrošināšanā Itālijā. Misijas ietvaros eksperts informēja patvēruma meklētājus par patvēruma procedūru Itālijā, Dublinas procesu un veica patvēruma meklētāju sākotnējās intervijas. [57]

[53] Līdz šim tā bija pieejama latviešu, angļu, franču, arābu un dari valodās.
[54] Pieejama mobilās lietojumprogrammas par dzīvi Latvijā testa versija krievu valodā. - Pieejams: http://www.beglis.lv/lv/pieejama-mobilas-lietojumprogrammas-par-dzivi-latvija-testa-versija-krievu-valoda.
[55] Projekta īstenošanas periods ir no 2018. gada 2. janvāra līdz 2020. gada 30. jūnijam. Projekts tiek īstenots ar PMIF atbalstu. Projekta uzdevums ir nodrošināt nacionāla līmeņa koordinācijas struktūras izveidi un darbības nodrošināšanu, lai sniegtu atbalstu trešo valstu pilsoņiem, tai skaitā personām, kam piešķirta starptautiskā aizsardzība, un kas ir saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā. Projekta mērķis ir paaugstināt līdzdalību sabiedriskajos procesos un veicināt šo personu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā, nodrošinot trešo valstu pilsoņu vajadzībām pielāgotu informāciju par tiesībām un pienākumiem visdažādākajās dzīves jomās.[55].
[56] Avots: PMLP.
[57] Avots: PMLP.

Starptautiskās aizsardzības pieteikumu iesniedzēju uzņemšana

Lai Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā nodrošinātu efektīvu un vienkāršu patvēruma meklētāju informēšanu saistībā ar sadzīviskiem jautājumiem, tika izstrādātas divas videoinstruktāžas.[58] Tās informē par ugunsdrošību un elektrodrošību, iekšējās kārtības noteikumiem (istabu uzkopšana, grafiki, atbildības, aizliegumi utt.) un citiem jautājumiem. Videomateriāli kopš 2019. gada decembra tiek regulāri atskaņoti Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā uz speciāli uzstādīta informatīvā ekrāna vietā, kur patvēruma meklētāji uzturas visbiežāk, tādējādi regulāri informējot jau esošos un jaunpienākušos patvēruma meklētājus.[59]

EMT rezultātu izmantošana

2019. gadā EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja nacionālo ziņojumu EMT izpētes darbam "Salīdzinošs pārskats par nacionālajiem aizsardzības statusiem ES un Norvēģijā". Nacionālajā ziņojumā ir norādīts, ka Latvijā nav nacionālo aizsardzības statusu. Visi pozitīvie patvēruma lēmumi Latvijā atbilst ES harmonizētajiem statusiem - bēgļa vai alternatīvajam statusam. Nākotnē netiek plānots ieviest nacionālos aizsardzības statusus. Sintēzes ziņojums būs pieejams 2020. gada vidū EMT Latvijas kontaktpunkta tīmekļa vietnē www.emn.lv.

[58]Finansēts PMIF projekta "Atbalsta pasākumi personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, uzņemšanai un izmitināšanai Latvijā (2.posms)" ietvaros.
[59] Avots: PMLP.

NEPILNGADĪGAS PERSONAS BEZ PAVADĪBAS UN CITAS ĪPAŠI AIZSARGĀJAMAS GRUPAS

2019. gadā Latvijā 12[60] nepilngadīgas personas bez pavadības tika aizturētas par uzturēšanos Latvijā bez derīgiem ceļošanas dokumentiem. Piecas[61] nepilngadīgas personas bez pavadības pieprasīja patvērumu Latvijā. Lielākais trešo valstu nepilngadīgo personu bez pavadības skaits bija no Ēģiptes.

Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras meklē patvērumu

2019. gadā apmācībās par nepilngadīgajiem bez pavadības un citām īpaši aizsargājamām personām, kuras piesakās vai nepiesakās patvērumam (kvalifikācijas paaugstināšanas programmā) „Profilēšana, intervēšana un identifikācija" piedalījās 80 VRS amatpersonas un pieaugušo neformālās izglītības programmā „Bērnu tiesību aizsardzība" piedalījās piecas VRS amatpersonas.

2019. gada pavasarī Latvijā Nīderlandes audžuģimeņu organizācija "NIDOS" īstenotā projekta ietvaros "ALFACA" sadarbībā ar Labklājības ministriju un nodibinājuma "Sociālo Pakalpojumu Aģentūra" ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru "Dūja" organizēja mācības speciālistiem[62], kuri strādā ar ģimenēm, kas uzņem nepilngadīgos bez pavadības. Mācībās piedalījās 13 personas[63]. Ārvalstu lektori sadarbībā ar Valsts valodas centru pārtulkoja ALFACA mācību materiālu[64] latviešu valodā, lai veicinātu tajā ietvertās informācijas izmantošanu ārpusģimenes aprūpes speciālistu vidū, strādājot ar uzņemošajām ģimenēm.[65]

Nepilngadīgas personas bez pavadības, kuras nemeklē patvērumu

2019. gada 12. decembrī pieņemti grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā[66], kuros reglamentē kārtību un apmēru, kādā tiek segti pašvaldības izdevumi par Patvēruma likumā minētas nepilngadīgas personas bez pavadības izmitināšanu bērnu aprūpes iestādē, aizbildņa ģimenē vai audžuģimenē, ja šai personai nav patvēruma meklētāja, bēgļa vai alternatīvā statusa. Šie likuma grozījumi stājās spēkā 2020. gada 6. janvārī.

[60] Datu avots: VRS.
[61] Avots: PMLP.
[62] Ārpusģimenes aprūpes atbalsta centri, bāriņtiesas, sociālie dienesti u.c.
[63] 7 ārpusģimenes aprūpes atbalsta centru darbinieki, 2 bāriņtiesu pārstāvji, 1 sociālais mentors biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" pakalpojuma "Sociālo darbinieku un sociālo mentoru pakalpojumu sniegšana patvēruma meklētājiem un personām ar bēgļa vai alternatīvo statusu" ietvaros, 2 Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas speciālisti, 1 Labklājības ministrijas pārstāvis.
[64] "ALFACA rokasgrāmata personālam, kas strādā ar uzņemošajām ģimenēm un uzņemošajās ģimenēs dzīvojošajiem nepavadītajiem bērniem".
[65] Avots: Labklājības ministrija.
[66] Likums "Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr.257A, 23.12.2019. - [stājās spēkā 06.01.2020.]

INTEGRĀCIJA

Integrācijas politika Latvijā ir Kultūras ministrijas pārziņā. Šīs politikas īstenošanā ir iesaistītas arī Izglītības un zinātnes ministrija, Kultūras ministrija, Ārlietu ministrija, Labklājības ministrija, Valsts un reģionālās attīstības ministrija, Iekšlietu ministrija, Sabiedrības integrācijas fonds un nevalstiskās organizācijas.

2019. gadā Kultūras ministrijā uzsākts darbs pie Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādnēm. Tika organizēts diskusiju cikls reģionos par saliedētas Latvijas sabiedrības veidošanos. Diskusijas bija atvērtas ikvienam Latvijas iedzīvotājam, tai skaitā trešo valstu pilsoņiem, un notika 18 pilsētās.[67]

2019. gadā Latvijas saskārās ar jaunu migrācijas fenomenu, proti, personas, kas Latvijā saņēmušas starptautisko aizsardzību, devušās uz citām ES valstīm, un tiek atgrieztas atpakaļ Latvijā. Šī personām nav pieejams nekāds valsts un pašvaldību atbalsts. 2019. gadā atpakaļuzņemšanas procesa ietvaros Latvijā tika atgrieztas 18 personas.[68] Līdz šim Latvijā nav rasts ilgtermiņa risinājums personu atpakaļuzņemšanai. Labklājības un iekšlietu ministri nevar vienoties, kurai ministrijai būtu jāuzņemas rūpes šīm personām.[69] Palīdzību starptautisko aizsardzību saņēmušām ģimenēm, kuras ir atgriezušās no citām ES valstīm, sniedza biedrība "Gribu palīdzēt bēgļiem" un "Sarkanais Krusts".[70] Biedrība palīdzēja atrast dzīvokli un darbu, sniedza finansiālu atbalstu. Biedrība ir noslēgusi līgumu ar ANO Bēgļu aģentūru (UNHCR), kura ietvaros ir piesaistīti mentori.[71]

Integrācijas veicināšana sociāli ekonomiskajai līdzdalībai

Pasākumi trešo valstu pilsoņu integrācijas veicināšanai lielākoties tiek īstenoti ar PMIF finansējumu.

Pieeja informācijai par savām tiesībām un pienākumiem trešo valstu pilsoņi var saņemt "Informācijas centrā iebraucējiem".[72] 2019. gadā projekta ietvaros palīdzība sniegta vairāk nekā tūkstotim trešo valstu pilsoņu[73] no Krievijas, Ukrainas, Indijas, Uzbekistānas, Pakistānas, Turcijas, Vjetnamas, Azerbaidžānas, Tadžikistānas, Sīrijas. Trešo valstu pilsoņi interesējušies par nodarbinātību, biznesa iespējām Latvijā, ģimenes apvienošanu, kā arī par migrācijas jautājumiem. Informācijas centrā kā brīvprātīgie strādā arī trešo valstu pilsoņi.

Interneta vietnē http://www.integration.lv/ publicēta informācija, kas attiecas uz trešo valstu pilsoņu integrāciju Latvijā un pakalpojumiem, kas pieejami trešo valstu pilsoņiem, aktuālā informācija par integrācijas pasākumiem, ko īsteno valsts un nevalstiskās organizācijas, informatīvie materiāli un resursi, kas domāti trešo valstu pilsoņiem.[74]

---

[67] Avots: Kultūras ministrija.

[68] Datu avots: VRS

[69] Bēgļus deportēja atpakaļ uz Latviju… Petraviča un Ģirģens lauž šķēpus, kam jāuzņemas atbildība par bēgļiem. - Pieejams:https://www.la.lv/petravica-un-girgens-nevar-vienoties-kam-jauznemas-atbildiba-par-begliem.

[70] Uz Latviju izraidītajiem bēgļiem iesaka kļūt par ubagiem.- Pieejams: https://skaties.lv/zinas/latvija/uz-latviju-izraiditajiem-begliem-iesaka-klut-par-ubagiem/.

[71] Biedrības vadītājs par bēgļiem Latvijā: sabiedrības attieksme mainās, bet politiskās gribas trūkst.- Pieejams:https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/biedribas-vaditajs-par-begliem-latvija-sabiedribas-attieksme-mainas-bet-politiskas-gribas-trukst.a347658/.

[72] 2018. gadā turpināta projekta „Informācijas centrs iebraucējiem" īstenošana, ko nodrošina biedrība „Patvērums „Drošā māja"".

[73] Pērn vairāk nekā tūkstotis ārvalstnieku vērsušies pēc palīdzības Informācijas centrā iebraucējiem. - Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/pern-vairak-neka-tukstotis-arvalstnieku-versusies-pec-palidzibas-informacijas-centra-iebraucejiem/1002.

[74] Vietni administrē biedrība "Patvērums "Drošā māja"" projekta "Informācijas centrs iebraucējiem" ietvaros. Projekts tiek īstenots ar PMIF atbalstu. Avots: Kultūras ministrija.

Patvēruma meklētājiem, bēgļiem un personām ar alternatīvo statusu ir iespējas izmantot sociālo mentoru atbalstu daudzveidīgu sadzīves jautājumu risināšanā, piemēram, palīdzība dokumentu kārtošanā, pavadības nodrošināšanā uz dažādām iestādēm, palīdzības saņemšanas vietām, konsultācijām. 2019. gadā sociālā mentora pakalpojumu nodrošināja biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts". 2019. gada laikā sociālā darbinieka un sociālā mentora pakalpojumus saņēma 236 patvēruma meklētāji, bēgļi un personas ar alternatīvo statusu[75].

2019. gadā trešo valstu pilsoņu sociāli ekonomiskās līdzdalības veicināšanai tika īstenoti pasākumi viņu sociālo prasmju attīstībai, latviešu valodas apguvei un nodarbinātības, vai uzņēmējdarbības uzsākšanai.

Īstenots projekts "Atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības personām II", ko nodrošina biedrība „Patvērums "Drošā māja"". Integrācijas kursā personas ar starptautiskās aizsardzības statusu, tika iepazīstinātas ar Latvijas sociālekonomisko un kultūrvidi, lai veiksmīgāk adaptētos jaunajiem apstākļiem un iekļautos sabiedrībā. 2019. gadā integrācijas kursos piedalījās 138 personas.[76]

Lai uzlabotu trešo valstu pilsoņu sniegumu izglītības sistēmā, profesionālajās apmācībās un veicinātu latviešu valodas prasmju apguvi, Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar Latviešu valodas aģentūru nodrošina kursus pedagogiem, kas strādā izglītības iestādēs, kurās mācās patvēruma meklētāji un citi trešo valstu pilsoņi.[77] Izglītības uz zinātnes ministrija ir nodrošinājusi finansējumu pašvaldībām pasākumiem, kas veicina trešo valstu pilsoņu integrāciju Latvijā, piemēram, valodas apmācības. No viena līdz trīs mācību gadu laikā izglītības iestādē tiek piedāvātas papildus nodarbības trešo valstu skolēniem latviešu valodas, Latvijas vēstures un sociālo zinību apguvei.[78]

Patvēruma meklētāju, bēgļu un personu ar alternatīvo statusu iekļaušanos Latvijas sabiedrībā un vidē apgrūtina arī latviešu valodas zināšanu trūkums. Lai to mazinātu, tiek īstenoti vairāki pasākumi.

Kultūras ministrija vairākos 2019. gadā īstenotajos PMIF projektos, ieviesusi jaunu latviešu valodas prasmju apgūšanas un nostiprināšanas metodi trešo valstu pilsoņiem - valodas klubu nodarbības. Valodas klubu īstenošanas mērķis ir veicināt valodas pielietošanu praksē, lai ar neformālām, interaktīvām metodēm - videoierakstiem, attēliem, audioierakstiem, lomu spēlēm, stāstījumiem un citiem vingrinājumiem - stiprinātu spējas valodu lietot ikdienā, izmantojot to kā saziņas līdzekli Latvijas sabiedrībā. Valodas klubi kopumā trīs projektu ietvaros tiek īstenoti piecās Latvijas pilsētās - Rīgā, Rēzeknē, Liepājā, Cēsīs un Jelgavā.[79]

Latviešu valodas aģentūra izstrādājusi jaunu elektronisku latviešu valodas apguves materiālu - daudzveidīgu pašmācības rīku A1 un A2 valodas līmeņa apguvei „e-Laipa".[80] Tas paredzēts latviešu valodas apguvei jauniešiem no 15 gadu vecuma un pieaugušajiem.

2019. gadā[81] Nodarbinātības valsts aģentūrā tika reģistrētas 42 personas ar bēgļa vai alternatīvo statusu, vairākas no tām reģistrētas atkārtoti. Latvijas Sarkanā Krusta ģenerālsekretārs Uldis Līkops intervijā masu medijiem norāda, ka, lai arī šie cilvēki darbu atrod, tas parasti ir mazkvalificēts un mazapmaksāts darbs. Ar gūtajiem ienākumiem nevar segt dzīvošanas izdevumus.[82] Šis faktors veicina starptautiskās aizsardzības statusa saņēmēju tālāk pārvietošanos Rietumeiropas virzienā.

[75] Avots: Sabiedrības integrācijas fonds.
[76] Projekts tiek īstenots ar PMIF atbalstu.
[77] Avots: Izglītības un zinātnes ministrija.
[78] Avots: Izglītības un zinātnes ministrija.
[79] Projekts „Dzīvoju Latvijā - mācos latviešu valodu (2.posms)", ko nodrošina biedrība „Izglītības attīstības centrs"; projekts „Integrācijas tilts", ko nodrošina Daugavpils Universitātes Mūžizglītības, kultūras un zinātnes komunikācijas biedrība „Intelekta parks"; projekts „Integrācijas ABC - 3"", ko nodrošina biedrība „Sadarbības platforma".
[80] www.elaipa.lv
[81] līdz 30.11.2019.
[82] https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/muceniekos-atlauju-paliksanai-es-gaida-neliels-skaits-beglu-centrs-aizpildits-par-10.a313921/

2019. gadā Nodarbinātības valsts aģentūra turpināja 2016. gadā iesāktā projekta "Bēgļu un alternatīvo statusu ieguvušo personu integrācija Latvijas darba tirgū" īstenošanu. 2019. gadā[83] tika organizētas 5 ievadlekcijas "Darba tirgus Latvijā" 42 patvēruma meklētājiem angļu, dari, arābu, spāņu, krievu, turku un puštu valodās. Ierobežoto resursu dēļ individuālas konsultācijas patvēruma meklētājiem par darba atrašanas iespējām Patvēruma meklētāju izmitināšanas centrā "Mucenieki", sākot ar 2019. gadu, notiek pēc personas pieprasījuma. 2019. gadā šādas tikšanās notika 3 reizes.

Lai informētu uzņēmējus par ārvalstnieku nodarbināšanu, kā arī sniegtu informāciju ārvalstu pilsoņiem par nodarbinātības un biznesa uzsākšanas iespējām Latvijā, 2019. gadā Informācijas centrs iebraucējiem[84] rīkoja atvērto durvju dienas 5 Latvijas reģionos. Tajās piedalījās darba devēji, uzņēmēji, darba ņēmēji, valsts un pašvaldību iestāžu pārstāvji un citi interesenti.[85]

PROVIDUS pētnieki 2019. gada oktobrī sagatavoja *"Atzinumu par mājokļu politiku starptautiskās aizsardzības saņēmējiem"*[86], kurā iesaka konkrētus risinājumus un virzienus šī integrācijas politikas aspekta pilnveidošanai. Atzinums ietver šādus ieteikumus:

1. Labklājības ministrijai skaidri jāuzņemas atbildība par mājokļu nodrošināšanu starptautiskās aizsardzības saņēmējiem;
2. Jāatceļ prasība starptautiskās aizsardzības saņēmējiem norādīt reģistrēto dzīvesvietu;
3. Jānodrošina atsevišķs pabalsts mājokļa izmaksu segšanai;
4. Jāpalielina publiskā sektora loma mājokļu tirgū.

Nediskriminācija

Sabiedrības attieksme pret trešo valstu pilsoņu ieceļošanu liecina par viedokļu polarizāciju.

Lai pievērstu sabiedrības uzmanību diskriminācijas, tolerances un nevienlīdzīgas attieksmes jautājumiem, 2019. gadā tika uzsākta informatīvās kampaņas "Atvērtība ir vērtība" otrais tematiskais gads. 2019. gads tika veltīts cilvēkiem ar dažādu etnisko izcelsmi un piederību. Tika īstenotas daudzveidīgas aktivitātes darba devēju, jauniešu un dažādām Latvijas iedzīvotāju auditorijām.[87]

Sabiedrības integrācijas fonds veica iedzīvotāju aptauju[88], lai noskaidrotu viedokli par etniskajām attiecībām Latvijā. Galvenie aptaujas secinājumi liecina, ka, lai gan lielākā daļa Latvijas iedzīvotāju ikdienā kontaktējas ar savas tautības pārstāvjiem, un personīgi nepazīst cilvēkus ar citu etnisko piederību, tikai piektajai daļai jeb 20% Latvijas iedzīvotāju nav aizspriedumu pret citu tautību

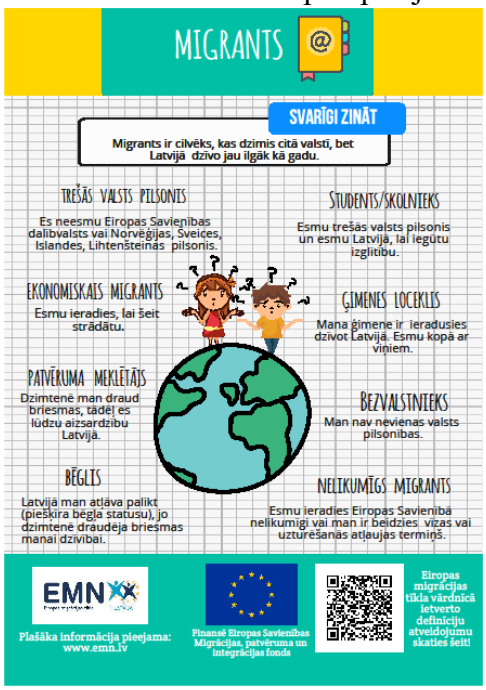
[83] līdz 30.11.2019.
[84] Informācijas centrs iebraucējiem darbojas kā vienas pieturas aģentūra Rīgā un četros Latvijas reģionu centros - Daugavpilī, Jelgavā, Cēsīs un Liepājā – nodrošinot iespēju saņemt daudzpusīgu, bezmaksas atbalstu gan ārvalstu pilsoņiem, gan arī dažādu jomu pakalpojumu sniedzējiem un speciālistiem, kuri strādā ar šo mērķa grupu, tai skaitā uzņēmējiem. Informācijas centra iebraucējiem darbību PMIF ietvaros nodrošina un attīsta NVO „Patvērums „Drošā māja"". Centru līdzfinansē Eiropas Savienība. Granta līgums Nr. PMIF/12/2017/2/01.
[85] 1. februārī Jelgavā notiks Informācijas centra iebraucējiem Atvērto durvju diena par nodarbinātību un uzņēmējdarbību. - Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/1februari-jelgava-notiks-informacijas-centra-iebraucejiem-atverto-durvju-diena-par-nodarbinatibu-un-uznemejdarbibu/944.
[86] Atzinums par mājokļu politiku starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. - Pieejams: http://providus.lv/article_files/3617/original/atzinums_majoklu_politika_(1).pdf?1572594309.
[87] Kas paveikts 2019. gadā dažādības veicināšanā? - Pieejams: https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10812%3AKas-paveikts-2019-gada-dazadibas-veicinasana&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv.
[88] Aptauja veikta internetā, aptaujājot 1005 Latvijas iedzīvotājus no vecumā no 18 līdz 75 gadiem.

cilvēkiem. 60% Latvijas iedzīvotāju negribētu, lai viņu darba kolektīvā strādā citu etnisko grupu pārstāvji.[89]

No 2019. gada 3. līdz 18. oktobrim notika kampaņa par migrāciju "Par Cilvēcību", ko organizēja biedrība "Latvijas platforma attīstības sadarbībai" (LAPAS) sadarbībā ar virkni partneru visā Latvijā. Kampaņas ietvarā notika 42 pasākumi visā Latvijā – dokumentālās filmas demonstrēšana, diskusijas, tematiskās darbnīcas, tikšanās ar lēmumu pieņēmējiem. Kampaņa aicināja pievērst uzmanību migrācijas un cilvēcības aspektiem, sekmējot sabiedrības padziļinātu izpratni par globālo migrāciju caur lokālo, vēsturisko un personīgi pieredzēto.[90]

Projektā „RACCOMBAT: Rasisma un ksenofobijas novēršana un apkarošana, attīstot ārzemnieku sociālās prasmes"[91] tika pētīta dalībvalstu pieredze rasisma, ksenofobijas un citu neiecietības veidu apkarošanā. Tika apskatīti veidi, kā jauniebraucēji tiek iepazīstināti ar tiesību aktiem, sabiedrības tradīcijām un vērtībām un kā tiek veicinātas zināšanas par attiecīgajām iestādēm un starpkopienu aktivitātēm visā migrantu iepazīšanās, pielāgošanās un integrācijas procesā. Pašreizējo prakšu analīze radīja konceptuālo pamatu vadlīnijām par iecietības un savstarpējās cieņas principu iekļaušanu bēgļu un migrantu integrācijas atbalsta aktivitātēs[92], un to mērķis ir tādas uzņemšanas un integrācijas sistēmas attīstība, kurā īstenotās aktivitātes tiecas atbalstīt un izglītot jauniebraucējus, lai viņi nepieļautu naidīgu un neiecietīgu rīcību no nevienas integrācijas procesā iesaistītas puses, kā arī atpazītu un apkarotu diskrimināciju, izmantojot galvenos valsts piedāvātos tiesiskās aizsardzības līdzekļus.

EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja informatīvu materiālu skolu skolēniem un skolotājiem par migrācijas un migrantu veidiem, skaidrojot to būtību. Terminu skaidrojumā izmantotas definīcijas, kas iekļautas EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīcā, tās pārveidojot vieglāk uztveramā formā. Informatīvās lapas pieejamas un lejuplādējamas EMT Latvijas kontaktpunkta mājaslapā.

[89] Aptauja: iedzīvotāju viedoklis par etniskajām attiecībām Latvijā. - Pieejams: https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10603%3AAptauja-iedzivotaju-viedoklis-par-etniskajam-attiecibam-Latvija&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv.

[90] Notiks kampaņa "Par cilvēcību".- Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/notiks-kampana-%E2%80%9Cpar-cilvecibu%E2%80%9D/978

[91] Projektu Latvijā īstenoja Providus. Projekta partneri: University of Antwerp/CeMIS (Beļģija) Centre for European Constitutional Law (Grieķija) Biedrība "Pro Refugiu" (Rumānija) Center for the Study of Democracy (Bulgārija) ETC Graz (Austrija).

[92] Vadlīnijas iecietības un savstarpējās cieņas principu iekļaušanai bēgļu un migrantu integrācijas atbalsta aktivitātēs. - Pieejams: http://providus.lv/article_files/3543/original/Vadlinijas-LV-web.pdf?1554813183.

2019. gada rudenī tika izdota kolektīvā monogrāfija "Patvēruma meklētāju problēma un tās risinājumi Eiropas Savienībā un Latvijā"[93], kurā ietverti trīs autoru pētījumi par patvēruma meklētāju politikas jautājumiem. Autori uz patvēruma meklētāju problemātiku raudzījās gan no Latvijas, gan ES perspektīvas. Monogrāfijā ir ietverti Latvijas Universitātes rektora Ekspertu padomes veiktie[94] secinājumi jautājumā par patvēruma meklētāju problemātiku un tās risinājumu pilnveidošanu Latvijā.

Jāatzīst, ka migrācijai veltīta tematika arvien biežāk parādās ne tikai ziņu portālos, bet arī kultūras un mākslas jomās Latvijā. Kā piemēru var minēt Latvijas, Lietuvas un Beļģijas kopražojuma filmu "Oļegs", kas šķetina Latvijas nepilsoņa[95] problēmas nodarbinātībai citā ES dalībvalstī.

Integrācijas veicināšana vietējā līmenī

Īstenoti divi projekti, kuru mērķis ir izglītot profesionāļus, kas ikdienā saskaras ar trešo valstu pilsoņiem, piemēram, pašvaldību, valsts iestāžu un sociālo dienestu darbiniekus: projekts „Starpkultūru komunikācija un sadarbība profesionālai izaugsmei"[96], ko īsteno biedrība „Izglītības attīstības centrs", un projekts „Starpkultūru komunikācijas mācības speciālistiem: "Starpkultūru dialogs""[97,98], ko īsteno Daugavpils Universitāte, kuru mērķis ir stiprināt dažādu jomu speciālistu zināšanas kultūru daudzveidībā un starpkultūru dialoga prasmes, pilnveidot spēju īstenot trešo valstu pilsoņu integrācijas pasākumus dažādos valsts pārvaldes un pakalpojumu sniegšanas līmeņos, kā arī paaugstināt speciālistu kapacitāti savstarpējā atbalsta sniegšanā un darbību koordinēšanā.

Biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts", sadarbībā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Augsto komisāru bēgļu jautājumos (UNHCR), 2019. gada septembrī piecās Latvijas pilsētās organizēja reģionālās apmācības "Darbs bēgļu un imigrantu integrācijai: starpkultūru saskarsme, labās prakses piemēri un pieredze"[99] Apmācību mērķauditorija bija valsts un pašvaldības iestāžu darbinieki, tai skaitā politikas plānotāji, skolu pārstāvji, sociālā darba un aprūpes speciālisti, kā arī nevalstisko organizāciju pārstāvji. Kopā apmācības apmeklēja 100 cilvēki.[100]

[93] Kolektīvā monogrāfija "Patvēruma meklētāju problēma un tā risinājumi Eiropas Savienībā un Latvijā". A.Austers, D. Beitnere-Le Galla, Z. Rasnača - LU Akadēmiskais apgāds, 2019.
[94] Andris Ķesteris, Egils Levits, Inna Šteinbuka.
[95] Latvijas tiesību akti garantē Latvijas nepilsoņiem lielāku aizsardzību nekā bezvalstniekiem vai ārzemniekiem.
[96] Starpkultūru komunikācija un sadarbība profesionālai izaugsmei. - Pieejams: http://iac.edu.lv/projekti/aktualie-projekti/new-project-page-2/.
[97] Starpkultūru komunikācijas mācības speciālistiem: „Starpkultūru dialogs". - Pieejams: https://du.lv/starpkulturu-komunikacijas-macibas-specialistiem-starpkulturu-dialogs/.
[98] Projekti tiek īstenoti ar PMIF atbalstu.
[99] Apmācības tika organizētas Sarkanā Krusta starptautiska projekta "AVAIL – bēgļu un patvēruma meklētāju viedokļu paušanas veicināšana viņu integrācijas un dzīves prasmju uzlabošanai" ietvaros.
[100] Veiksmīgi noslēgušās 5 reģionālās apmācības par bēgļu un imigrantu integrāciju. - Pieejams: https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10779%3AVeiksmigi-noslegusas-5-regionalas-apmacibas-par-beglu-un-imigrantu-integraciju&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv.

PILSONĪBA UN NATURALIZĀCIJA

2019. gadā samazinājies Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā uzņemto personu skaits - 808, (2018. gadā - 930).[101] Līdzīgi kā 2018. gadā lielāko pilsonību ieguvušo personu īpatsvaru veido Latvijas nepilsoņi – 86 %. Salīdzinājumā ar 2018. gadu (99) 2019. gadā trešo valstu pilsoņu skaits, kas naturalizācijas kārtībā saņēma Latvijas pilsonību, ir pieaudzis - 110.[102]

Naturalizācija: Jebkāds veids, kā personai pēc dzimšanas iegūt pilsonību, kas iepriekš tai nav bijusi un kam ir vajadzīgs šīs personas vai tās likumīgā pārstāvja iesniegums, kā arī akts, ar kuru valsts iestāde piešķir pilsonību.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

2019. gada 17. oktobrī pieņemtais Likums "Par nepilsoņa statusa[103] piešķiršanas izbeigšanu bērniem"[104] paredz automātiski piešķirt Latvijas pilsonību bērniem, kuri dzimuši pēc 2020. gada 1. janvāra, ja vien bērna vecāki nebūs vienojušies par citas valsts pilsonības piešķiršanu bērnam.[105] Līdz šim nepilsoņu vecāku jaundzimušais varēja tikt reģistrēts par Latvijas pilsoni, pamatojoties uz vismaz viena vecāka izteiktu gribu dzimtsarakstu nodaļā vienlaicīgi ar bērna dzimšanas fakta reģistrāciju.

Intereses veicināšanai par Latvijas pilsonības iegūšanu naturalizācijas kārtībā tiek organizētas informatīvās dienas, kas galvenokārt tiek rīkotas PMLP teritoriālajās nodaļās, un dažkārt arī izbraukumos. Informatīvo dienu ietvaros interesentiem tiek sniegta informācija par Latvijas pilsonības iegūšanu naturalizācijas kārtībā, kā arī personai ir dota iespēja pārbaudīt savas zināšanas izmēģinājuma naturalizācijas eksāmenā.

Personu, kurai nav Latvijas pilsonības, un kura pastāvīgi dzīvo Latvijā piecus gadus, pēc tās lūguma var uzņemt Latvijas pilsonībā naturalizācijas kārtībā.

EMT rezultātu izmantošana

2019. gadā EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādāja nacionālo ziņojumu EMT izpētes darbam "Pilsonības iegūšanas veidi trešo valstu pilsoņiem ES". Latvija ir parakstījusi un ratificējusi ANO 1961. gada Konvenciju par bezvalstnieku skaita samazināšanu. Bezvalstniekiem Latvijā ir iespēja naturalizēties, un 2018. gadā pilsonību naturalizācijas kārtībā ieguva pieci bezvalstnieki. Kopumā Latvijā uz 2019. gada 1. jūliju ir 171 bezvalstnieks, kas ir 0,0082% no visiem iedzīvotājiem.

Latvijā eksistē vairāki pilsonības iegūšanas veidi. 2018. gadā tikai 103 trešo valstu pilsoņi ieguva Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā, galvenokārt tie bija Krievijas pilsoņi.

Jebkurš trešās valsts pilsonis ar pastāvīgu uzturēšanās atļauju, kurš pēdējos piecus gadus pastāvīgi uzturējies Latvijā, drīkst naturalizēties. Vienlaikus pastāv daži ierobežojumi, kas liedz pretendēt uz pilsonību, piemēram, ja personai ir krimināLsodāmība, kas nav dzēsta, persona rada draudus Latvijas

[101] Datu avots: PMLP.
[102] Datu avots: PMLP.
[103] Saskaņā ar likumu "Par to bijušās PSRS pilsoņu statusu, kuriem nav Latvijas vai citas valsts pilsonības", nepilsoņi ir tie Latvijas Republikā dzīvojošie, kā arī terminētā prombūtnē esošie bijušās PSRS pilsoņi un viņu bērni, kuri vienlaikus atbilst šādiem nosacījumiem:
1) 1992. gada 1. jūlijā viņi bija neatkarīgi no pierakstā norādītās dzīvojamās platības statusa pierakstīti Latvijas teritorijā, vai viņu pēdējā reģistrētā dzīvesvieta līdz 1992. gada 1. jūlijam bija Latvijas Republikā, vai ar tiesas spriedumu ir konstatēts fakts, ka līdz minētajam datumam viņi ne mazāk kā 10 gadus nepārtraukti dzīvoja Latvijas teritorijā;
2) viņi nav Latvijas pilsoņi;
3) viņi nav un nav bijuši citas valsts pilsoņi.
[104] Likums "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 224, 05.11.2019. - [stājās spēkā 19.11.2019.]
[105] Šis likums attiecas uz Latvijas nepilsoņu bērniem.

valsts drošībai un sabiedriskajai kārtībai, personas dienests noteiktu citu valstu militārajā dienestā vai izlūkdienestā.

PMLP ir iestāde, kas izskata personu iesniegumus par uzņemšanu Latvijas pilsonībā. Personai ir jākārto latviešu valodas, Latvijas vēstures, kultūrvēstures, Satversmes pamatnoteikumu zināšanu tests, kā arī jāzina Latvijas valsts himna. Personai ir jāpārvalda latviešu valoda vismaz B1 līmenī. Naturalizācijas iesniegums tiek izskatīts viena gada laikā no brīža, kad persona nokārto naturalizācijas pārbaudes. Ja persona atbilst visiem naturalizācijas nosacījumiem, PMLP pieņem lēmumu par personas iekļaušanu Ministru kabineta rīkojuma projektā un iesniedz to Ministru kabinetam. Ministru kabinets pieņem galīgo lēmumu. PMLP lēmums par naturalizācijas atteikumu ir pārsūdzams tiesā, savukārt Ministru kabineta lēmums ir politisks un tas nav pārsūdzams.

2013. gadā tika veikti pēdējie grozījumi Pilsonības likumā, kas atļāva dubultpilsonību ar ES, NATO, EBTA dalībvalstīm, kā arī Austrāliju, Brazīliju un Jaunzēlandi. Citu valstu pilsoņiem ir jāatsakās no savas valsts pilsonības, lai kļūtu par Latvijas pilsoni. Latvijas dubultpilsoņiem nav ierobežotas tiesības ieņemt amatus vai darboties kādā citā dzīves sfērā, savukārt trešo valstu pilsoņiem, kas uzturas Latvijā ar pastāvīgās uzturēšanās atļaujām, nav iespējas balsot ne pašvaldību vēlēšanās, ne parlamenta vēlēšanās, kā arī tie nav tiesīgi ieņemt noteiktus amatus valsts pārvaldē vai tiesu varas institūcijās, piemēram, būt par tiesnesi, ieņemt amatus valsts drošības iestādēs, dienēt militārā dienestā u.c. Šos amatus ir tiesīgi ieņemt tikai Latvijas pilsoņi.

Sintēzes ziņojums būs pieejams 2020. gada vidū EMT Latvijas kontaktpunkta tīmekļa vietnē www.emn.lv.

ROBEŽKONTROLE, VĪZAS UN ŠENGENAS PĀRVALDĪBA

Ārējo robežu pārvaldība

> ES ārējā robeža: Šengenas dalībvalsts sauszemes robežas, upju un ezeru robežas, jūras robežas un to lidostas, upju ostas, jūras ostas un ezeru ostas, kam nav kopīgas robežas ar citu Šengenas dalībvalsti.
>
> (EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

2019. gada 20. novembrī stājās spēkā Grozījumi Latvijas Republikas Valsts robežas likumā[106], kuri pārņem Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 194.[1] un 194.[2] pantus un palielina soda maksimālo apmēru (līdz 500 EUR) par valsts robežas šķērsošanas noteikumu pārkāpumiem. Iepriekšējais maksimālais soda apmērs (210 EUR) bija nepietiekams un nebija preventīvs, jo neatturēja personas izdarīt pārkāpumu.[107]

2019. gadā ir pabeigta Latvijas - Baltkrievijas robežšķērsošanas vietu[108] modernizācijas pirmā kārta, kuras gaitā tika uzlabota perimetra apsardzes sistēma, ieviesta videonovērošanas sistēma, elektroniskie satiksmes organizācijas informatīvie paneļi, transportlīdzekļu piespiedu apstādināšanas iekārtas, kā arī vienots satiksmes organizācijas risinājums gan visa veida transportlīdzekļiem, gan gājējiem un velosipēdistiem, uzlabojot kustību un padarot efektīvāku robežšķērsošanas vietas darbu.[109]

Iekšlietu ministrijas Informācijas centrs sadarbībā ar VRS īsteno projektu „Robežkontroles un robežuzraudzības procesu esošās funkcionalitātes un nepieciešamo pilnveidojumu izpēte".[110] Projekta mērķis ir vispārēja pašreizējās VRS elektroniskās informācijas sistēmas (REIS) izpēte, lai definētu prasības otrās paaudzes REIS izstrādei, modernizējot REIS atbilstoši mūsdienu tehnoloģijām un nodrošinot tās darbību atbilstoši Latvijas un Eiropas tiesību aktiem.[111]

Iegādāti jauni robežuzraudzības tehniskie līdzekļi – klātbūtnes uztveršanas sistēmas (sensori) un divi jauni helikopteri, nakts redzamības iekārtas un klātbūtnes uztveršanas sistēmas (sensori).

Lai pilnveidotu un stiprinātu zināšanas robežpārbaudes jomā, 2019. gadā 70 VRS amatpersonas piedalījās apmācībās dokumentu pārbaudes jomā.[112] PMLP nodrošināja apmācības amatpersonām par „Vienotās migrācijas informācijas sistēmas Patvēruma meklētāju reģistrā pilnveidoto funkcionalitāti" (apmācībās piedalījās 88 VRS un 14 PMLP amatpersonas) un „Nacionālās vīzu informācijas sistēmas lietošanu un attīstīšanu" (apmācībās piedalījās 633 VRS, 129 Ārlietu ministrijas konsulārie darbinieki un 41 PMLP amatpersonas).[113]

[106] Likums "Grozījumi Latvijas Republikas valsts robežas likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 225, 06.11.2019. - [stājās spēkā 20.11.2019.]
[107] Likumprojekta "Grozījumi Latvijas Republikas valsts robežas likumā. - Pieejams: "http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/0FCE2C1BDE02522FC225835B005238B0?OpenDocument.
[108] Silenes un Pāternieku.
[109] Avots: VRS.
[110] Iekšējā drošības fonda projekts.
[111] Avots: VRS.
[112] Par ceļošanas dokumentu uzbūvi un par ceļošanas, identifikācijas un uzturēšanās dokumentu autentiskumu un viltojumiem.
[113] Avots: VRS un PMLP.

Sadarbība ar trešām valstīm

2019. gada 30. oktobrī VRS un Uzbekistānas Valsts drošības dienesta Robežapsardzības spēku vadītāji parakstīja saprašanās memorandu starp Latvijas Republikas Valsts robežsardzi un Uzbekistānas Republikas Valsts drošības dienesta Robežapsardzības spēkiem. Memorands paredz veicināt Latvijas un Uzbekistānas robežapsardzības iestāžu sadarbību iestāžu kompetences ietvaros, proti, iestāžu sadarbību cīņā pret nelikumīgo imigrāciju, personu nelikumīgu pārvietošanu pāri valsts robežai, radioaktīvo materiālu, aizliegto preču un objektu kontrabandu, citu potenciālo valsts robežas drošības apdraudējumu, sadarbību robežšķērsošanas vietu darbības organizācijā, starptautiskās sadarbības un starptautisko programmu īstenošanā, kā arī citu kopējo interešu jautājumu realizācijā.

VRS ik gadu paraksta divpusējās sadarbības pasākumu plānus ar Baltkrievijas Valsts robežu komiteju, Krievijas Federālā drošības dienesta Robežsardzes dienestu, Moldovas Robežpoliciju, Ukrainas Robežsardzi un Gruzijas Iekšlietu ministrijas struktūrvienībām (Robežpolicija, Patruļpolicija, Migrācijas departaments).

Ar Moldovas, Ukrainas un Gruzijas valsts iestādēm 2019. gada laikā tika realizēti pieredzes apmaiņas pasākumi, kuru ietvaros VRS amatpersonas dalījās pieredzē un iepazīstināja ar labāko praksi.

Saskaņā ar VRS un Baltkrievijas Republikas Valsts robežas komitejas kopīgo pasākumu plānu 2019. gadam 2019. gada jūnijā, kā arī novembrī notika Valsts robežsardzes un Baltkrievijas Republikas Valsts robežas komitejas operatīvās darbības struktūrvienību pārstāvju tikšanās, lai veicinātu sadarbības attīstību nelikumīgās migrācijas un citu veida noziedzīgās pārrobežu darbības apkarošanā.

2019. gada sākumā VRS un PMLP eksperti sniedza atbalstu Kosovas migrācijas iestādēm, izstrādājot robežkontroles procedūru rokasgrāmatu. Tā paredzēta visiem robežpolicijas darbiniekiem, kas strādā Kosovas robežšķērsošanas vietās, īpašu uzmanību pievēršot jaukto migrācijas plūsmu, kas sastāv no nelikumīgajiem migrantiem, patvēruma meklētājiem, cilvēku tirdzniecības upuriem, bez pavadības esošiem nepilngadīgajiem un citām neaizsargātām grupām, organizēšanai. VRS eksperts sniedza atbalstu Kosovas iekšējo procedūru izstrādē, lai īstenotu regulējumu aizturēšanas centriem atbilstoši ES standartiem. PMLP eksperti sniedza atbalstu Kosovai jaunas Nacionālās migrācijas stratēģijas 2019.-2023. gadam un Rīcības plāna, kā arī uzraudzības un ziņojuma par Rīcības plāna izpildes gaitu mehānisma koncepcijas izstrādē. [114]

Migrācijas pārvaldīšana

2019. gada 17. decembrī Ministru kabinets atbalstīja Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plānu 2019.-2020. gadam.[115] Iekšlietu ministrija ir atbildīga par plāna īstenošanu un pasākumu izpildes koordinēšanu. Plānā ir definēta valsts robežas integrētās pārvaldes vīzija, misija, kā arī nosprausts stratēģiskais mērķis - izveidot ietvaru drošai un efektīvai personu, transportlīdzekļu un preču ārējās robežas šķērsošanai un migrācijas plūsmas pārvaldībai, novērst iespējamos apdraudējumus robežu drošībai un veicināt atgriešanas pasākumus.

[114] Avots: PMLP.
[115] Ministru kabineta 2019. gada 18. decembra rīkojums Nr. 651 "Par Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plānu 2019.-2020. gadam". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 257, 23.12.2019. - [stājās spēkā 18.12.2019.]

Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plānā 2019.-2020. gadam iekļautie rīcības virzieni paredz sasniegt augstāku drošības un sadarbības spēju ES līmeni trijos stratēģiskajos virzienos:

1) ārējo robežu neaizsargātību novēršana pamatojoties uz vispusīgu situācijas pārzināšanu;
2) drošas un labi uzraudzītas ES ārējās robežas pastāvēšanas nodrošināšana;
3) noturīgu Eiropas Robežu un krasta apsardzes spēju nodrošināšana.

Vīzu politika

2019. gadā kopējais izsniegto vīzu skaits ir pieaudzis, sasniedzot 171 670 (2018. gadā – 164 771), palielinājies ir arī izsniegto ilgtermiņa vīzu skaits. No izsniegtajām vīzām 163 948 bija Šengenas vīzas, 7722 - ilgtermiņa (D) vīzas.[116]

Tabula 8.-1.
Kopējais izsniegto vīzu skaits pēc to veida, 2018-2019.[117]

	2018	**2019**
Šengenas vīzas	158 601	163 948
Ilgtermiņa (D) vīzas	6156	7722
Pavisam	**164 771**	**171 670**

2019. gada vidū PMLP pabeidza Iekšējās drošības fonda 2014. - 2020. gada programmas projekta Nr. PMLP/IDF/2015/2 "Nacionālās vīzu informācijas sistēma (NVIS) lietošana un attīstība (1. posms)" ieviešanu. Projekta ietvaros uzlabota NVIS programmatūras funkcionalitāte - attīstīta pašreizējo NVIS lietojuma moduļu funkcionalitāte ērtākam un ātrākam darbam sistēmā, pilnveidots datu apstrādes risinājums datu izgūšanai un pārskatu veidošanai, uzlabots Šengenas vīzas pieteikuma iesniegšanas e-pakalpojums, izstrādāta jauna starpsistēmu saskarne informācijas apmaiņai ar Valsts kases informācijas sistēmu, kas nodrošina saņemto vīzas maksājumu datu importu NVIS. Papildus tam ir izstrādāta arī jauna ielūgumu reģistra informācijas sistēma VMIS un veikta ielūgumu datu apstrādes procesu integrācija NVIS. VMIS programmatūras platforma un ielūgumu un izsaukumu biznesa procesi ir modernizēti atbilstoši aktuālajām prasībām un nākotnē nodrošinās veiksmīgu datu apmaiņu ar Fizisko personu reģistra informācijas sistēmu. Izstrādāti informatīvi materiāli vairākas valodās[118] par Šengenas vīzas noformēšanu - Vīzas saņemšanai nepieciešamie dokumenti[119]; Vīzai nepieciešamo biometrijas datu - sejas attēla un pirkstu nospiedumu - kvalitātes nosacījumi[120]. [121]

2019. gada 15. aprīlī stājās spēkā vīzu pārstāvības līguma grozījumi ar Polijas Republiku, saskaņā ar kuriem Polija uzsāka vīzu pārstāvību Latvijas vārdā Amerikas Savienotajās Valstīs (Hjūstonā). Līguma izmaiņas paredzēja arī pārstāvības pārtraukšanu Irākas Republikā (Bagdādē), jo Polijas vēstniecība jau ilgstoši bija slēgta, kā arī tuvākajā laikā nav plānots atsākt vēstniecības darbu vīzu

[116] Datu avots: PMLP.
[117] Datu avots: PMLP.
[118] latviešu, angļu, krievu, azerbaidžāņu, uzbeku, mandarīnu (ķīniešu) valodās
[119] Vīzas saņemšanai nepieciešamie dokumenti. - Pieejams: https://epak.pmlp.gov.lv/NVIS.EService001.WebSite/Help/Checklist/Pmlp_LVA.pdf.
[120] Vīzai nepieciešamo biometrijas datu - sejas attēla un pirkstu nospiedumu - kvalitātes nosacījumi. - Pieejams: https://epak.pmlp.gov.lv/NVIS.EService001.WebSite/Help/BiometricRequirements/Mat_LVA.pdf.
[121] Avots: PMLP.

izsniegšanā. 2018. gadā Latvijas vēstniecība Apvienotajos Arābu Emirātos sadarbībā ar ārpakalpojuma sniedzēju "*VFS Global*" uzsāka vīzu pieteikumu pieņemšanu no šādām Līča reģiona valstīm: Apvienotajiem Arābu Emirātiem, Saūda Arābijas, Omānas, Kataras, Kuveitas un Bahreinas.[122]

2019. gadā tika paplašināta sadarbība ar ārpakalpojuma kompānijām Turcijā un Uzbekistānā ilgtermiņa vīzu izsniegšanas jomā. Latvijas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās ārvalstīs būtiski pieaug ārvalstu studentu un darba ņēmēju ilgtermiņa vīzu pieprasījumu skaits, līdz ar to Ārlietu ministrijas Konsulārais departaments ir veicis sagatavošanās darbus, lai paplašinātu sadarbību ar ārpakalpojuma kompāniju "*VFS Global*" arī tādās valstīs kā Indonēzija, Vjetnama, Taizeme, Ēģipte un Mjanma.

[122] Avots: Ārlietu ministrija.

NELIKUMĪGĀ MIGRĀCIJA UN MIGRANTU KONTRABANDA

Par "zaļās" robežas nelikumīgu šķērsošanu 2019. gadā tika aizturēti 57 trešo valstu pilsoņi (2018. gadā - 202). Aizturēto personu galvenās grupas veidoja Vjetnamas pilsoņi (2019. gadā – 43,86 %, 2018 – 75 % no visiem pārkāpējiem) un Indijas pilsoņi (22,81 % no pārkāpējiem). Salīdzinot ar 2018. gadu, 2019. gadā aizturēto Vjetnamas pilsoņu skaits ir samazinājies par 82 %. Būtiska izmaiņa salīdzinājumā ar 2018. gadu bija aizturēto Indijas pilsoņu skaita pieaugums (aizturēti 13 Indijas pilsoņi. Indijas pilsoņi aizturēti uz tranzīta ceļa valsts iekšienē pēc nelikumīgas ārējās robežas šķērsošanas).[123]

2019. gadā VRS atteica ieceļošanu Latvijā 1797 personām, kas bija vairāk nekā 2018. gadā (1685 personām). Visbiežāk 2019. gadā ieceļošana tika atteikta Ukrainas (839), Krievijas (310), Gruzijas (189), Baltkrievijas (151), Moldovas (86) pilsoņiem, kuri nevarēja uzrādīt derīgu ieceļošanas vīzu, uzturēšanās atļauju, ceļošanas dokumentus, kā arī gadījumos, kad trešo valstu pilsoņu sniegtā informācija liecināja par faktiskajiem nelikumīgas ieceļošanas un uzturēšanās draudiem.[124]

Ieceļošanas atteikumu skaita palielināšanās liecina par tendenču maiņu nelikumīgas imigrācijas veidos no trešām valstīm uz ES. Trešo valstu pilsoņi biežāk izvēlas tā sauktos "likumīgos" ceļus, ļaunprātīgi izmantojot bezvīzu režīmu starp atsevišķām trešām valstīm un ES vai ES dalībvalstu izsniegtās tūrisma vīzas faktiski tiek izmantotas komercdarbībai vai darba meklējumiem ES dalībvalstīs.

VRS 2019. gadā anulēja Šengenas valstu vīzas 172 trešo valstu pilsoņiem (2018. gadā – 115). Ievērojamo atcelto vīzu skaita pieaugumu ietekmēja jaunatklātie avioreisi no maršruti no trešām valstīm (Apvienotie Arābu Emirāti), lielāka pasažieru plūsma no Krievijas Federācijas un Ukrainas, ko tranzītā izmanto citu trešo valstu piederīgie, lai no savām izcelsmes valstīm tranzītā caur Krievijas Federāciju vai Ukrainu un tālāk tranzītā caur Latviju dotos uz savām mērķa valstīm Rietumeiropā vai Ziemeļeiropā. Visbiežāk vīzas tika atceltas: Baltkrievijas (58), Krievijas Federācijas (50), Ukrainas (15), Azerbaidžānas (16), Uzbekistānas (15), Irākas (8) valstspiederīgajiem. Visbiežāk tika anulētas Latvijas (47), Lietuvas (46), un Polijas (25), Spānijas (10), Itālijas (7) vīzas.

Lidostas „Rīga" robežkontroles punktā vīzas tika atceltas visbiežāk - 75. Robežšķērsošanas vietās uz Latvijas – Baltkrievijas robežas atceltas 56 vīzas un uz Latvijas – Krievijas robežas – 29 vīzas.

Likumīgo migrācijas ceļu ļaunprātīgas izmantošanas novēršana

2019. gadā nedaudz samazinājies VRS amatpersonu aizturēto trešo valstu pilsoņu skaits par nelikumīgu nodarbinātību Latvijā – kopā 299 personas (2018. gadā – 370).[125] Nelikumīgās nodarbinātības apkarošana 2019. gadā ir bijis aktuāls jautājums VRS.

Lai identificētu, kā arī izmeklētu gadījumus, kad trešo valstu pilsoņi ļaunprātīgi izmanto likumīgos migrācijas ceļus un tiek nelikumīgi nodarbināti būvniecības jomā, VRS 2019. gada otrajā pusē izstrādāja likumprojektu "Grozījumi likumā "Par nodokļiem un nodevām"", kas uz Ziņojuma izstrādes brīdi ir saskaņošanas procesā. Likumprojekta mērķis ir noteikt VRS kā vienu no kontrolējošajām iestādēm, kura savu funkciju nodrošināšanai ir tiesīga pārbaudes laikā būvlaukumā

[123] Avots: VRS.
[124] Datu avots: VRS.
[125] Avots: VRS.

pieprasīt un saņemt elektroniskās darba laika uzskaites sistēmas datus par personām, kuras datu pieprasījuma brīdī atrodas būvlaukumā, kā arī tiešsaistē izmantot Vienotās elektroniskās darba laika uzskaites datubāzi. 2019. gada 9. augustā VRS izstrādāja informatīvu materiālu būvniekiem par VRS amatpersonu pārbaudes kārtību būvobjektā, kurš saskaņots ar biedrību „Latvijas Būvuzņēmēju partnerība". Informatīvais materiāls sagatavots, lai novērstu trešo valstu pilsoņu ļaunprātīgu likumīgās migrācijas ieceļošanas un strādāšanas iespējas Latvijā, kuri nosūtīti darbam uz Latviju no citas ES dalībvalsts. Informatīvais materiāls pieejams VRS mājas lapā.

2019. gada 13. augustā VRS tika izdots iekšējais normatīvais akts[126], kurā noteikta VRS amatpersonu rīcība, veicot trešo valstu pilsoņu nodarbinātības kontroli Latvijā, lai novērstu, identificētu un izmeklētu nelikumīgas nodarbinātības gadījumus.[127]

Lai veicinātu izpratni par ārvalstu studentu piesaistes un ieceļošanas jautājumiem, Ārlietu ministrija 2019. gada pavasarī rīkoja semināru, kurā piedalījās pārstāvji no VRS, Izglītības un zinātnes ministrijas, Akadēmiskās informācijas centra, Latvijas augstskolām, biedrības „Augstākās izglītības eksporta apvienības" un PMLP. Seminārā tika apspriesti aktuālie jautājumi par ārvalstu studējošo ieceļošanu, uzturēšanos, kā arī studentu piesaisti un atlasi no ārvalstīm.[128]

Latvijas vēstniecības ārvalstīs pastiprina atlases kritērijus un Latvijas augstskolas sāk stingrāk uzraudzīt trešo valstu studentu atlasi, sekmes un lekciju apmeklētību, jo pieaug "viltus studentu" skaits – no 2019. gada sākumā izsniegtajām 1111 studēšanas vīzām līdz gada beigām bija anulētas jau 674.[129] Piemēram, Rīgas Tehniskā universitāte 2019. gada oktobrī atvēra pārstāvniecības Čenajā, Indijā, Kolombo, Šrilankā un Taškentā, Uzbekistānā, lai klātienē atlasītu studentus un novērtētu viņu zināšanu atbilstību universitātes prasībām. Indieši, šrilankieši un uzbeki līdz šim nebija godīgi elektroniskajos iestājeksāmenos, jo vēlējās, izmantojot studijas, nokļūt ES darba meklēšanas nolūkos. Savos jaunatvērtajos izglītības centros Āzijā Rīgas Tehniskā universitāte uzsvērs, ka nevajag izglītības aizsegā meklēt darbu Latvijā, jo, līdzko trešo valstu studentiem pasliktināsies sekmes un viņi neapmeklēs lekcijas, Rīgas Tehniskā universitāte lūgs PMLP anulēt uzturēšanās atļauju.[130]

Viltoti ceļošanas dokumenti

VRS izstrādāja metodiskos norādījumus, kuri nosaka viltoto ceļošanas dokumentu vai dokumentu, kas satur Šengenas spiedogu viltojumus, iezīmēšanas kārtību. Tas bija nepieciešams, jo atsevišķās situācijās objektīvu iemeslu dēļ nepastāv iespējas minētos dokumentus izņemt.[131]

VRS sertificēja divus dokumentu tehniskās izpētes tiesu ekspertus, kas uzsāka dienesta pienākumu izpildi uz Latvijas - Baltkrievijas robežas un lidostā "Rīga", paaugstinot dokumentu autentiskuma pārbaudes efektivitāti robežpārbaudes procesā šajās robežšķērsošanas vietās.[132]

2019. gadā VRS amatpersonas aizturēja 90 personas (Ukrainas pilsoņi (17), Krievijas pilsoņi (15), Baltkrievijas pilsoņi (8)) par viltotu ceļošanas dokumentu izmantošanu.

[126] VRS pavēle.
[127] Avots: VRS.
[128] Avots: Ārlietu ministrija.
[129] Latvijā strauji pieaug "viltus studentu" skaits. – Pieejams: https://www.apollo.lv/6783815/latvija-strauji-pieaug-viltus-studentu-skaits.
[130] LNT Ziņas: Atverot pārstāvniecības Āzijā, RTU atsijās "viltus" studentus. - Pieejams: https://skaties.lv/zinas/arvalstis/lnt-zinas-atverot-parstavniecibas-azija-rtu-atsijas-viltus-studentus/.
[131] Avots: VRS.
[132] Avots: VRS.

Cīņa pret nelikumīgo migrāciju ("cilvēku kontrabanda") un nelikumīgas uzturēšanās novēršana

2019. gada 1. jūlijā stājās spēkā grozījumi Imigrācijas likumā[133], kurā ir iekļauti naudas sodi un paaugstināta naudas soda maksimāla robeža par ārvalstnieku veiktajiem pārkāpumiem imigrācijas jomā un noteiktas kompetentās iestādes, kas izskata administratīvo pārkāpumu lietas. Grozījumos ir paredzēts, ka noteiktos gadījumos sodu par administratīvā pārkāpumu izdarīšanu varēs piemērot arī juridiskajai personai. Papildus, grozījumu 7. pantā ir noteikts jauns administratīvais pārkāpums un attiecīgais sods - uzaicinātāja atbildība, ja uzaicinātājs (fiziska vai juridiska persona) nav informējis noteiktas valsts tiešās pārvaldes iestādes par to, ka vienas vai vairāku uzaicināto personu ieceļošanas vai uzturēšanās mērķis neatbilst vīzas vai uzturēšanās atļaujas pieprasīšanai iesniegtajos dokumentos norādītajam mērķim.[134] Grozījumi bija nepieciešami, jo Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss ir novecojis, savukārt paaugstināts naudas sods varētu atturēt personu no pārkāpuma izdarīšanas.[135]

Nozīmīga loma nelikumīgās imigrācijas spiediena kontrolei un ierobežošanai 2019. gadā bija VRS sadarbībai ar Krievijas Federācijas un Baltkrievijas Republikas Robežsardzes dienestiem, kas ietvēra gan informācijas apmaiņas uzlabošanu, gan kopīgas operācijas "KORDON 2019", kā rezultātā ir samazinājies nelikumīgas robežas šķērsošanas risks uz "zaļās" robežas (sevišķi uz Latvijas–Krievijas robežas). Tika turpināta valsts robežas infrastruktūras izbūve.[136]

Ņemot vērā nelikumīgās migrācijas riskus no Gruzijas, kā arī nepieciešamību attīstīt sadarbību ar Gruzijas Iekšlietu ministrijas struktūrvienībām, VRS 2019. gadā pieņēma lēmumu Iekšējās drošības fonda 2014 – 2020. gadam projekta „Valsts robežsardzes sakaru virsnieku darbības turpināšana Gruzijā un Baltkrievijā" ietvaros 2020. gadā izveidot VRS sakaru virsnieka punktu Gruzijā.[137]

2019. gada 17. aprīlī EMT Latvijas kontaktpunkts rīkoja konferenci "Vīzu liberalizācijas ietekme uz mērķa valstīm – izaicinājumi un risinājumi Baltijas reģionā", kuras mērķis bija aplūkot pozitīvo un negatīvo ietekmi no vīzu liberalizācijas procesa ES līmenī un trešās valstīs, kā arī identificēt Baltijas valstu kopīgos izaicinājumus bezvīzu režīma jomā un uzlabot sadarbību ar bezvīzu režīma valstīm. Eksperti no Latvijas, Lietuvas un Polijas informēja par kopīgajām un atšķirīgajām tendencēm, ko izraisījusi vīzu liberalizācija ar Austrumu partnerības valstīm. Konferences laikā valstis, ar kurām savstarpējā sadarbībā ar Baltijas reģiona valstīm jūtama vislielākā ietekme – Ukraina un Gruzija – sniedza pārskatu par veiktajām izmaiņām migrācijas jomas pārvaldībā, lai bezvīzu režīma ieviešana būtu īstenojama, kā arī par bezvīzu režīma ietekmi savās valstīs.[138]

Sadarbība ar Frontex

2019. gada maijā darbu Latvijā uzsāka Frontex sadarbības koordinators, saskaņā ar 2019. gada 27. martā Rumānijā parakstīto Latvijas Republikas Valsts robežsardzes un Eiropas Robežu krasta apsardzes aģentūras saprašanās memorandu par sadarbības koordinatora uzņemšanu Latvijas Republikā.[139]

[133] Likums "Grozījumi imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.]
[134] Likums "Grozījumi imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.]
[135] Likumprojekta „Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācija. - Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/9DCE576F88C1B060C225838A00352316?OpenDocument#b.
[136] Avots: VRS.
[137] Avots: VRS.
[138] Konference "Vīzu liberalizācijas ietekme uz mērķa valstīm – izaicinājumi un risinājumi Baltijas reģionā". - Pieejams: http://www.emn.lv/?p=3277.
[139] Ievada sanāksmē iepazīstina ar FRONTEX sadarbības koordinatoru.- Pieejams: http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/?doc=41895.

Pārskata periodā VRS piedalījās vienpadsmit Frontex rīkotajās kopīgajās operācijās, sniedzot atbalstu ES dalībvalstīm un trešām valstīm, nodrošinot ar ekspertiem un tehnisko aprīkojumu: lidmašīnu, helikopteru, mobilo novērošanas kompleksu, kuģi un kuteri:

Kopīgās operācijas uz sauszemes robežām:

- FLEXIBLE OPERATIONAL ACTIVITIES 2019 LAND (uzņēmējvalstis - Bulgārija/Grieķija) operācijā tika iesaistīti 43 VRS pārstāvji;
- FLEXIBLE OPERATIONAL ACTIVITIES 2019 Rietumu Balkāni (uzņēmējvalsts - Albānija), operācijā tika iesaistīti četri VRS pārstāvji;
- COORDINATION POINTS 2019 LAND (uzņēmējvalstis - Ziemeļmaķedonija/Kosova/Ukraina), operācijā tika iesaistīti četri VRS pārstāvji;
- FOCAL POINTS 2019 LAND (uzņēmējvalstis - Igaunija/Polija/Rumānija/Bulgārija/Grieķija), operācijā tika iesaistīti 14 VRS pārstāvji.

Kopīgās operācijas uz jūras robežām:

- POSEIDON 2019 (uzņēmējvalsts - Grieķija), operācijā tika iesaistīti 310 VRS pārstāvji un tehniskais aprīkojums: helikopters ar apkalpes sastāvu - 14 VRS pārstāvji, VRS kuģis ar apkalpes sastāvu - 14 VRS pārstāvji un divi Valsts policijas pārstāvji, mobilais novērošanas komplekss ar apkalpes sastāvu - četri VRS pārstāvji, un viens kuteris ar apkalpes sastāvu - četri VRS pārstāvji;
- POSEIDON READMISSION ACTIVITIES 2019 (uzņēmējvalsts - Grieķija), operācijā tika iesaistīti seši VRS pārstāvji;
- THEMIS 2019 (uzņēmējvalsts - Itālija), operācijā tika iesaistīti deviņi VRS pārstāvji un nomātā lidmašīna ar apkalpi - divi VRS pārstāvjiem;
- MINERVA 2019 un INDALO 2019 (uzņēmējvalsts – Spānija), operācijās tika iesaistīti 16 VRS pārstāvji.

Kopīgās operācijas uz gaisa robežām:

- *FOCAL POINTS Air 2019* - (uzņēmējvalstis – Austrija/Kipra/Somija), operācijā tika iesaistīti trīs VRS pārstāvji;
- *COORDINATION POINTS 2019 AIR* (uzņēmējvalsts - Gruzija), operācijā tika iesaistīts viens VRS pārstāvis;
- *ALEXIS 2019* (uzņēmējvalstis – Lietuva/Norvēģija/Zviedrija), operācijā tika iesaistīti trīs VRS pārstāvji.

Apstiprinot savu atbalstu Frontex aģentūrai, VRS iesaistīja arī četrus Valsts robežsardzes ekspertus Nacionālajā koordinācijas centrā Romā, Itālijā, vienu ekspertu Starptautiskajā koordinācijas centrā Katānijā, Itālijā, divus Valsts robežsardzes ekspertus Starptautiskajā koordinācijas centrā Pirejās, Grieķijā un piecus Valsts robežsardzes ekspertus Frontex Situāciju centrā Polijā, Varšavā.

2019. gadā VRS noslēdza līgumu ar Frontex Atgriešanas operāciju sektoru par atbalsta sniegšanu atgriešanas operāciju nodrošināšanā un nepieciešamo atgriešanas pasākumu realizēšanā 2019.-2020. gadā.

2019. gadā kopīgajās Frontex operācijās piedalījās 413 VRS pārstāvji.[140]

[140] Avots: VRS.

CILVĒKU TIRDZNIECĪBAS NOVĒRŠANA

Par cilvēku tirdzniecības organizēšanu uzsākto kriminālprocesu ietvaros aizdomās turētā statuss ir noteikts 4 personām un 3 personas ir notiesātas.[141] 24 trešo valstu (Tadžikistāna, Uzbekistāna un Indija) pilsoņi atzīti par cilvēku tirdzniecības upuriem. Cilvēku tirdzniecības upuru skaita pieaugums tiek skaidrots ar vietējā darbaspēka trūkumu īpaši celtniecības un lauksaimniecības jomā.[142]

Apmācības un izpratnes veidošana

Reģionālā projekta "Bruģējot ceļu saskaņotam darbības ietvaram Baltijas jūras reģionā" (HOF-BSR) ietvaros Latvijas Iekšlietu ministrijas un Valsts darba inspekcijas pārstāvji piedalījās sanāksmē Ukrainā, kurā ar Ukrainas kompetento institūciju un NVO pārstāvjiem tika pārrunāta Ukrainas pilsoņu darbaspēka ekspluatācijas problemātika Latvijā un turpmākā rīcība, lai to novērstu.

Baltijas jūras valstu padomes Darba grupa cīņai pret cilvēku tirdzniecību 2019. gadā publicēja glosāriju "Cilvēku tirdzniecība"[143], kas skaidro ar cilvēku tirdzniecību saistītos terminus un jēdzienus. Glosārijā iekļauts skaidrojums vispārīgiem cilvēku tirdzniecības terminiem, cilvēku tirdzniecības formām, nacionālajiem mehānismiem cīņai pret cilvēku tirdzniecību u.c.

Galveno dalībnieku koordinācija un sadarbība

Latvijas Nacionālā koordinatore cilvēku tirdzniecības novēršanas jautājumos sadarbībā ar attiecīgajām valsts institūcijām pilnveidoja nacionālā starpinstitūciju sadarbības mehānismu, lai izstrādātu starpinstitucionālās sadarbības procedūras, kas labāk nodrošinātu trešo valstu upuru atpazīšanu, koordinētu pieeju, sniedzot atbalstu, rehabilitācijas pakalpojumus un aizsardzības pasākumus.[144]

VRS „Metodiskie norādījumi par Valsts robežsardzes amatpersonu rīcību, veicot trešās valsts valstspiederīgo nodarbinātības kontroli Latvijas Republikā" (klasificēts) ietver ieteikumus, kā izvērtēt cilvēktirdzniecības riskus.

Veselības ministrija sadarbībā ar Slimību profilakses un kontroles centra un Iekšlietu ministrijas speciālistiem ir izstrādājusi ieteikumus ārstniecības personām cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanai. Minētie ieteikumi satur praktisku informāciju gan par cilvēku tirdzniecības problemātiku, gan iespējamo ārstniecības personas rīcību, atpazīstot iespējamo cilvēku tirdzniecības upuri. Ieteikumi ir veidoti kā palīglīdzeklis ārstniecības personām, lai iepazīstinātu ar mūsdienu cilvēku tirdzniecības formām un pazīmēm, kas var norādīt, ka pacients, iespējams, kļuvis par cilvēku tirdzniecības upuri.[145]

Atzīmējot ES dienu pret cilvēku tirdzniecību, ES Noziedzības novēršanas tīkls (EUCPN) un Eiropas valstis 2019. gada 17. oktobrī uzsāka cilvēku tirdzniecības novēršanas kampaņu, kuras galvenais mērķis ir uzrunāt cilvēkus, kuri, iespējams, ir kļuvuši par cilvēku tirdzniecības upuriem, kuriem ir nepieciešams atbalsts, palīdzība un aizsardzība. Latvijā Iekšlietu ministrija izplatīja informāciju[146]

[141] Datu avots: Iekšlietu ministrija.
[142] Avots: Iekšlietu ministrija.
[143] http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/glosarijs-cilveku-tirdznieciba/234
[144] Avots: Iekšlietu ministrija.
[145] Izstrādāti ieteikumi ārstniecības personām cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanai. - Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/izstradati-ieteikumi-arstniecibas-personam-cilveku-tirdzniecibas-upuru-atpazisanai/233.
[146] Kampaņu veido plakāts, uzlīme un video. Šos informatīvos materiālus Latvijā izplatīs valsts un pašvaldības institūcijas un nevalstiskās organizācijas, kuras atbalsta, un īsteno valsts politiku cilvēku tirdzniecības novēršanā.

latviešu un krievu valodā par cilvēku tirdzniecības upuru tiesībām un kontaktinformāciju, kur vērsties pēc palīdzības.

Cilvēku tirdzniecības upuru identificēšana

Tiesībsarga birojs īstenoja aktivitātes cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas jomā. Tiesībsarga biroja eksperti sniedza atbalstu VRS koledžai projekta Nr.VRK/PMIF/2019/2 "Konvojnieku kapacitātes stiprināšana" ietvaros, kurā tika izstrādāta kvalifikācijas paaugstināšanas programma "Cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšana atgriešanas un patvēruma procedūrās". Atbalsts tika sniegts mācību materiāla izstrādē sadaļās par starptautisko, ES un nacionālo normatīvo regulējumu cilvēku tirdzniecības jomā, kā arī par cilvēku tirdzniecības jēdzienu, veidiem un pazīmēm.

2019. gada martā Tiesībsarga birojs sadarbībā ar VRS uzsāka vairāku gadu projektu "Efektīva novērošanas un izraidīšanas procesa realizēšana (1.posms)"[147]. Projekta vispārīgais mērķis ir nodrošināt piespiedu kārtā izraidāmo personu uzraudzības procesu atbilstību Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 16. decembra direktīvai 2008/115/EK[148]. Projekta ietvaros īpaša uzmanība tiek pievērsta bez pavadības ceļojošu nepilngadīgu bērnu tiesību aizsardzībai un cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanas procedūru pilnveidošanai izraidīšanas procesā.

[147] Tiesībsarga birojs uzsāk vērienīgu projektu ar mērķi samazināt cilvēktirdzniecības riskus piespiedu izraidīšanas procesā. - Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsarga-birojs-uzsak-verienigu-projektu-ar-merki-samazinat-cilvektirdzniecibas-riskus-piespiedu-izraidisanas-procesa.

[148] Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi Oficiālais Vēstnesis L 348, 24.12.2008.

ATGRIEŠANA UN ATPAKAĻUZŅEMŠANA

Brīvprātīga atgriešanās

2019. gadā pieauga personu skats, kas brīvprātīgi atstājušas Latviju – 1536 (2018. gadā - 1214). Tie vairumā gadījumu bija Krievijas pilsoņi.[149] 91 persona saņēmusi brīvprātīgās atgriešanās palīdzību.

Brīvprātīga atgriešanās: atbalstīta vai neatkarīga atgriešanās izcelsmes valstī, tranzīta vai trešajā valstī, pamatojoties uz izraidāmā brīvo gribu.

(EMT Migrācijas un patvēruma terminu vārdnīca)

Galvenās nacionālās pārmaiņas izraidīšanas jomā, tostarp izbraukšanas rīkojumi, (atbalstīta) brīvprātīga atgriešanās)

IOM pārstāvniecība Latvijā 2019. gada 3. janvārī uzsāka PMIF projektu ”Brīvprātīgās atgriešanas un reintegrācijas palīdzības sniegšana Latvijā, 2019.-2022”.[150] Projekta ietvaros paredzēts sniegt brīvprātīgās atgriešanās palīdzību ap 280 personām un ap 140 personām plānots sniegt reintegrācijas palīdzību.

Projekta ietvaros paredzēts 56 personām nodrošināt īslaicīgas uzturēšanās palīdzību: pagaidu dzīvesvietas nodrošināšana, pārtikas un pirmās nepieciešamības preču iegāde tām personām, kurām nav pieejami līdzekļi sevis un savas ģimenes uzturēšanai līdz izceļošanas brīdim. Šīm personām tiks apmaksāta uzturēšanās kādā no hosteļiem vai lētākām viesnīcām līdz izceļošanas dienai.[151]

2019. gadā samazinājies piespiedu kārtā izraidīto personu skaits, sasniedzot 58 (2018. gadā - 103[152]). Lielākais piespiedu kārtā izraidīto trešo valstu pilsoņu skaits bija no Vjetnamas.

Sadarbības stiprināšana ar izcelsmes un tranzīta trešām valstīm izraidīšanas un atpakaļuzņemšanas pārvaldības jomā

Izstrādes un savstarpējās saskaņošanas procesā atrodas Latvijas Republikas un Vjetnamas Sociālistiskās Republikas līgums par tādu personu atpakaļuzņemšanu, kuras uzturas valstī nelikumīgi.[153]

2019. gadā tika izstrādāts Līguma projekts starp Latvijas Republiku un Bangladešu par personu, kuras nelikumīgi uzturas, atpakaļuzņemšanu un tā izpildes protokola projekts.[154]

VRS uzsāka Readmisijas lietu pārvaldīšanas elektroniskās sistēmas izmantošanu, kas veicina un paātrina ES un Gruzijas līguma par personu, kuras nelikumīgi uzturas, atpakaļuzņemšanu, nosacījumu izpildi.

[149] Datu avots: PMLP.
[150] Projekts tiks realizēts laika posmā no 2019. gada 3. janvāra līdz 2022. gada 31. decembrim.
[151] Starptautiskā Migrācijas organizācija Latvijas birojs. Ko mēs darām. - Pieejams: https://www.iom.lv/p/ko-mes-daram.html.
[152] Avots: VRS.
[153] Avots: VRS.
[154] Avots: VRS.

EMT rezultātu izmantošana

Novembrī EMT Latvijas kontaktpunkta koordinatore, kopā ar EMT kontaktpunktu pārstāvjiem no Igaunijas, Lietuvas, Luksemburgas un Nīderlandes piedalījās EMT organizētajā misijā trešās valstīs – Gruzijā un Moldovā. Šīs valstis ir izteikušas vēlmi pievienoties EMT novērotāja statusā, līdzīgi kā to jau dara Norvēģija. Misijas mērķis – valstīm iepazīstināt Gruzijas un Moldovas valsts iestāžu pārstāvjus ar EMT īstenotajām aktivitātēm, to veikšanas regularitāti un metodiku, lai ļautu izvērtēt savu kapacitāti un lemt par iesaistīšanās intensitāti. Kopā ar kolēģiem no EMT Latvijas kontaktpunkta koordinatore iepazīstināja šo valstu pārstāvjus ar EMT darba grupām, ziņojumu izstrādāšanas metodiku, informācijas apmaiņas sistēmu, sadarbību ar citām iestādēm valstu un ES līmenī, EMT vārdnīcas izstrādi. Gan Gruzija, gan Moldova vēlas izveidot EMT kontaktpunktus savās valstīs, lai varētu izmantot iespēju iesaistīties vienotas un salīdzināmas informācijas apkopošanā par migrāciju un patvērumu, kā arī izmantot ekspertu palīdzību atsevišķu migrācijas jautājumu risināšanai.

Kopš 2016. gada EMT Latvijas kontaktpunkts izstrādā ziņojumu par situāciju migrācijas jomā Latvijā Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijai (turpmāk - OECD). Oktobra sākumā Parīzē notika **ikgadējā OECD migrācijas ekspertu darba grupas sanāksme**, kurā piedalījās EMT Latvijas kontaktpunkta eksperte. Sanāksmē OECD valstu pārstāvji informēja par aktualitātēm migrācijas un patvēruma jomā, ietverot statistikas datus un tiesību aktu jaunākās un plānotās izmaiņas. *International Migration Outlook* publikācija pieejama šeit.

AVOTU UN LITERATŪRAS SARAKSTS

Latvijas tiesību akti

Jaunuzņēmumu darbības atbalsta likums. - Latvijas Vēstnesis, Nr. 241, 10.12.2016. – [stājās spēkā 01.01.2017.]

Likums "Grozījumi imigrācijas likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 123, 19.06.2019. - [stājās spēkā 01.07.2019.]

Likums "Par nepilsoņa statusa piešķiršanas izbeigšanu bērniem".- Latvijas Vēstnesis Nr. 224, 05.11.2019.-[stājās spēkā 19.11.2019.]

Likums "Grozījumi Latvijas Republikas valsts robežas likumā". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 225, 06.11.2019. - [stājās spēkā 20.11.2019.]

Latvijas Republikas valsts robežas likums. – Latvijas Vēstnesis, Nr.189, 02.12.2019. - [stājās spēkā 16.12.2019.].

Grozījumi Bērnu tiesību aizsardzības likumā. - Latvijas Vēstnesis, Nr.257A, 23.12.2019.-[stājās spēkā 06.01.200.].

Ministru kabineta 2019. gada 10. decembra noteikumi Nr. 637 "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr. 55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]

2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 638 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 552 "Ielūgumu apstiprināšanas un uzaicinājumu noformēšanas kārtība"". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]

2019. gada 10. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 639 "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr. 564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi". - Latvijas Vēstnesis Nr. 258, 27.12.2019. - [stājās spēkā 28.12.2019.]

Ministru kabineta 2019. gada 18. decembra rīkojums Nr. 651 "Par Latvijas Republikas valsts robežas integrētās pārvaldības plānu 2019.-2020. gadam". - Latvijas Vēstnesis, Nr. 257, 23.12.2019. - [stājās spēkā 18.12.2019.]

Eiropas Savienības tiesību akti

Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2008/115/EK (2008. gada 16. decembris) par kopīgiem standartiem un procedūrām dalībvalstīs attiecībā uz to trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, kas dalībvalstī uzturas nelikumīgi Oficiālais Vēstnesis L 348, 24.12.2008.

Literatūra

Kolektīvā monogrāfija "Patvēruma meklētāju problēma un tā risinājumi Eiropas Savienībā un Latvijā". A.Austers, D. Beitnere-Le Galla, Z. Rasnača - LU Akadēmiskais apgāds, 2019.

1.februārī Jelgavā notiks Informācijas centra iebraucējiem Atvērto durvju diena par nodarbinātību un uzņēmējdarbību. - Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/1februari-jelgava-notiks-informacijas-centra-iebraucejiem-atverto-durvju-diena-par-nodarbinatibu-un-uznemejdarbibu/944.

Apmācības tika organizētas Sarkanā Krusta starptautiska projekta "AVAIL – bēgļu un patvēruma meklētāju viedokļu paušanas veicināšana viņu integrācijas un dzīves prasmju uzlabošanai" ietvaros.

Aptauja: iedzīvotāju viedoklis par etniskajām attiecībām Latvijā. - Pieejams: https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10603%3AAptauja-iedzivotaju-viedoklis-par-etniskajam-attiecibam-Latvija&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv.

Aptauja: Uzņēmējiem problēmas atrast gan augsta ranga darbiniekus, gan melnstrādniekus. - Pieejams: https://nra.lv/ekonomika/latvija/299216-aptauja-uznemejiem-problemas-atrast-gan-augsta-ranga-darbiniekus-gan-melnstradniekus.htm.

Atzinums par mājokļu politiku starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. - Pieejams: http://providus.lv/article_files/3617/original/atzinums_majoklu_politika_(1).pdf?1572594309.

Augstskolas nevēlas ļaut trešo valstu studentiem strādāt 40 stundas nedēļā. - Pieejams: https://skaties.lv/zinas/latvija/augstskolas-nevelas-laut-treso-valstu-studentiem-stradat-40-stundas-nedela/.

Bēgļus deportēja atpakaļ uz Latviju… Petraviča un Ģirģens lauž šķēpus, kam jāuzņemas atbildība par bēgļiem. - Pieejams:https://www.la.lv/petravica-un-girgens-nevar-vienoties-kam-jauznemas-atbildiba-par-begliem.

Biedrības vadītājs par bēgļiem Latvijā: sabiedrības attieksme mainās, bet politiskās gribas trūkst.- Pieejams:https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/biedribas-vaditajs-par-begliem-latvija-sabiedribas-attieksme-mainas-bet-politiskas-gribas-trukst.a347658/.

Darbaspēka rezervju anatomija Baltijas valstīs: skats 15 gadu pēc pievienošanās ES. - Pieejams: https://datnes.latvijasbanka.lv/diskusijas-materiali/dm_2_2019-lv.pdf.

Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību. - Pieejams: https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/kk-valdibas-deklaracija_red-gala.pdf.

Deklarācija par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību. - Pieejams: https://www.mk.gov.lv/sites/default/files/editor/kk-valdibas-deklaracija_red-gala.pdf.

EMT Patvēruma un migrācijas terminu vārdnīca.- Pieejama: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network/glossary_en.

FICIL Ārvalstu investīciju vides indekss 2015.–2019. gadā Investīciju klimata attīstība Latvijā: ārvalstu investoru viedokļi. - Pieejams: https://www.ficil.lv/wp-content/uploads/2020/01/15012019_FICIL-Sentiment-index-2019_LAT.pdf

Gerhards: Latvijas ekonomikas attīstību nevar nodrošināt ar imigrāciju. - Pieejams:https://www.apollo.lv/6531897/gerhards-latvijas-ekonomikas-attistibu-nevar-nodrosinat-ar-imigraciju.

Glosārijs. Cilvēku tirdzniecība. - Pieejams**:** http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/glosarijs-cilveku-tirdznieciba/234.

Ievada sanāksmē iepazīstina ar FRONTEX sadarbības koordinatoru.- Pieejams: http://www.iem.gov.lv/lat/aktualitates/?doc=41895.

Izstrādāti ieteikumi ārstniecības personām cilvēku tirdzniecības upuru atpazīšanai. - Pieejams: http://www.cilvektirdznieciba.lv/lv/izstradati-ieteikumi-arstniecibas-personam-cilveku-tirdzniecibas-upuru-atpazisanai/233.

Jaunievēlētais Valsts prezidents Egils Levits atbalsta "viedo" imigrācijas politiku, kas ļautu iebraukt valstij nepieciešamajiem speciālistiem, kas dotu nozīmīgu saimniecisku pienesumu.- Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/levits-atbalsta-viedo-imigraciju.a325809/.

Kas paveikts 2019. gadā dažādības veicināšanā? - Pieejams: https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10812%3AKas-paveikts-2019-gada-dazadibas-veicinasana&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv.

Ko darīt šodien darbam nākotnē. - Pieejams: https://lvportals.lv/norises/303901-ko-darit-sodien-darbam-nakotne-2019.

Konference "Vīzu liberalizācijas ietekme uz mērķa valstīm – izaicinājumi un risinājumi Baltijas reģionā". - Pieejams: http://www.emn.lv/?p=3277.

Latvijā strauji pieaug "viltus studentu" skaits. – Pieejams: https://www.apollo.lv/6783815/latvija-strauji-pieaug-viltus-studentu-skaits.

Likumprojekta "Grozījumi Latvijas Republikas valsts robežas likumā. - Pieejams: "http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/0FCE2C1BDE02522FC225835B005238B0?OpenDocument.

Likumprojekta „Grozījumi Imigrācijas likumā" anotācija. - Pieejams: http://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/9DCE576F88C1B060C225838A00352316?OpenDocument#b.

LNT Ziņas: Atverot pārstāvniecības Āzijā, RTU atsijās "viltus" studentus. - Pieejams: https://skaties.lv/zinas/arvalstis/lnt-zinas-atverot-parstavniecibas-azija-rtu-atsijas-viltus-studentus/.

Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2010. gada 21. jūnija noteikumos Nr.564 "Uzturēšanās atļauju noteikumi"" anotācija. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473593.

Ministru kabineta noteikumu projekta "Grozījumi Ministru kabineta 2014. gada 28. janvāra noteikumos Nr.55 "Noteikumi par ārzemnieku nodarbināšanu" anotācija. - Pieejams: http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40473595.

Muceniekos atļauju palikšanai ES gaida neliels skaits bēgļu, centrs aizpildīts par 10% . - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/muceniekos-atlauju-paliksanai-es-gaida-neliels-skaits-beglu-centrs-aizpildits-par-10.a313921/

Notiks kampaņa "Par cilvēcību".- Pieejams: https://www.patverums-dm.lv/lv/notiks-kampana-%E2%80%9Cpar-cilvecibu%E2%80%9D/978

Pēdējos trijos gados teju dubultojies darba atļauju skaits trešo valstu pilsoņiem.- Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/pedejos-trijos-gados-teju-dubultojies-darba-atlauju-skaits-treso-valstu-pilsoniem.a350353/.

Pērn vairāk nekā tūkstotis ārvalstnieku vērsušies pēc palīdzības Informācijas centrā iebraucējiem. - Pieejams:https://www.patverums-dm.lv/lv/pern-vairak-neka-tukstotis-arvalstnieku-versusies-pec-palidzibas-informacijas-centra-iebraucejiem/1002.

Pētnieks: Nelegāli strādājošo imigrantu skaits Latvijā jau mērāms tūkstošos. - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/ekonomika/petnieks-nelegali-stradajoso-imigrantu-skaits-latvija-jau-merams-tukstosos.a319035/.

Pieejama mobilās lietojumprogrammas par dzīvi Latvijā testa versija krievu valodā. - Pieejams: http://www.beglis.lv/lv/pieejama-mobilas-lietojumprogrammas-par-dzivi-latvija-testa-versija-krievu-valoda.

Saeima kultūras ministra amatā apstiprina Nauri Puntuli. - Pieejams: https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/saeima-kulturas-ministra-amata-apstiprina-nauri-puntuli.a324936/.

Starpkultūru komunikācija un sadarbība profesionālai izaugsmei. - Pieejams: http://iac.edu.lv/projekti/aktualie-projekti/new-project-page-2/.

Starpkultūru komunikācijas mācības speciālistiem: „Starpkultūru dialogs". - Pieejams: https://du.lv/starpkulturu-komunikacijas-macibas-specialistiem-starpkulturu-dialogs/.

Starptautiskā Migrācijas organizācija Latvijas birojs. Ko mēs darām. - Pieejams: https://www.iom.lv/p/ko-mes-daram.html.

Tiesībsarga birojs uzsāk vērienīgu projektu ar mērķi samazināt cilvēktirdzniecības riskus piespiedu izraidīšanas procesā. - Pieejams: http://www.tiesibsargs.lv/news/lv/tiesibsarga-birojs-uzsak-verienigu-projektu-ar-merki-samazinat-cilvektirdzniecibas-riskus-piespiedu-izraidisanas-procesa.

Uz Latviju izraidītajiem bēgļiem iesaka kļūt par ubagiem.- Pieejams: https://skaties.lv/zinas/latvija/uz-latviju-izraiditajiem-begliem-iesaka-klut-par-ubagiem/.

Vadlīnijas iecietības un savstarpējās cieņas principu iekļaušanai bēgļu un migrantu integrācijas atbalsta aktivitātēs. - Pieejams: http://providus.lv/article_files/3543/original/Vadlinijas-LV-web.pdf?1554813183.

Veiksmīgi noslēgušās 5 reģionālās apmācības par bēgļu un imigrantu integrāciju. - Pieejams: https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10779%3AVeiksmigi-noslegusas-5-regionalas-apmacibas-par-beglu-un-imigrantu-integraciju&catid=14%3AJaunumi&Itemid=186&lang=lv.

Vīzai nepieciešamo biometrijas datu - sejas attēla un pirkstu nospiedumu - kvalitātes nosacījumi. - Pieejams: https://epak.pmlp.gov.lv/NVIS.EService001.WebSite/Help/BiometricRequirements/Mat_LVA.pdf.

Vīzas saņemšanai nepieciešamie dokumenti. - Pieejams: https://epak.pmlp.gov.lv/NVIS.EService001.WebSite/Help/Checklist/Pmlp_LVA.pdf.

IZMANTOTIE SAĪSINĀJUMI

ES – Eiropas Savienība

EMT – Eiropas migrācijas tīkls

IOM – Starptautiskā Migrācijas organizācija

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

VRS – Valsts robežsardze

PMIF – Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds

EIROPAS MIGRĀCIJAS TĪKLA PUBLIKĀCIJAS 2019. GADĀ UN 2020. GADA 1. CETURKSNĪ

Annual Report on Migration and Asylum 2018. European Migration Network. May 2019.

Annual Report on Migration and Asylum 2018. Statistical Annex. European Migration Network. September 2019.

What were the new trends in Legislation, policies and practices across the EU on migration and asylum in 2018? EMN Flash No.6-2019

Country Factsheet Latvia 2018.

Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2018.gadā.

Migratory pathways for Start-ups and Innovative Entrepreneurs in the European Union. EMN Synthesis report for the EMN study 2019. December 2019.

Migratory pathways for Start-ups and Innovative Entrepreneurs in the European Union. EMN Inform 2019.

How do EU Member States Attract and Retain Start-ups and Innovative Entrepreneurs from Abroad? EMN Flash No. 9-2019

Migrācijas ceļi jaunuzņēmumiem un inovatīviem uzņēmējiem Eiropas Savienībā un Norvēģijā. Latvijas ziņojums.

Migratory pathways for start-ups and Innovative Entrepreneurs in the EU and Norway. National report of Latvia.

Attracting and retaining international students in the EU. Synthesis report for the EMN study 2018. September 2019.

Attracting and Retaining International students in the EU. EMN Inform 2019.

How do EU Member States Attract and Retain International Students? EMN Flash No.7-2019

Impact of Visa Liberalisation on Countries of destination. Synthesis report for the EMN study. March 2019.

Impact of Visa Liberalisation on Countries of destination. EMN Inform 2019.

What is the impact of Visa Liberalisation with third countries on EU Member States and Norway? EMN Flash No.5 – 2019.

Beneficiaries of International Protection Travelling to and Contacting Authorities of their Country of Origin. Challenges, policies and Practicies un EU Member States, Norway and Switzerland. Synthesis report for the EMN study. November 2019.

Beneficiaries of International Protection Travelling to and Contacting Authorities of their Country of Origin. EMN Inform 2019.

How do EU Member States, Norway and Switzerland Assess the Travel of Beneficiaries of International Protection to their Countries of Origin. EMN Flash No.8 - 2019

Labour Market Integration of Third-Country Nationals in EU Member States. Synthesis report for the EMN study. February 2019

Labour Market Integration of Third-Country Nationals in EU Member States. EMN Inform 2019.

How can First Generation Third-country National Migrants be Helped to Integrate into EU Labour Markets? EMN Flash No.4 – 2019.

Policies and Practicies on Return Councelling for Migrants un EU Member States and Norway. EMN Inform 2019.

Policies and Practicies on Outreach and Information Provision for the Return of Migrants un EU Member States and Norway. EMN Inform 2020.

Policies and Practicies for the Training and Support of Return Councellors in Their Role to Provide Migrants with Timely, Unbiased and Reliable Information on Return. EMN Inform 2020.

Stateless in the European Union. EMN Inform 2020.

How do EU Member States Treat Cases of Missing Unaccommpanied Minors? EMN Inform 2020.

EMN Bulletin Edition 25 – 29

Migrācijas terminu skaidrojums skolēniem.